

Apstiprināts 2016. g. 22. janvārī

Informācijas un komunikācijas zinātņu SVP sēdē, protokols Nr. 1

Apstiprināts 2016.g. 29. martā

Ekonomikas un pārvaldības fakultātes Domes sēdē, protokols Nr. 7

Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija
Informācijas un komunikācijas studiju virziens
Akadēmiskā bakalaura studiju programma “Lietišķā vēsture”

Valda Čakša

**Metodiskie norādījumi studiju/bakalaura darbu izstrādei un
noformēšanai**

SATURS

IEVADS.....	3
1.DARBA TEMATA IZVĒLE UN APSTIPRINĀŠANA.....	3
2.PĒTNIECISKO DARBU IZSTRĀDES VISPĀRĪGĀS PRASĪBAS.....	4
2.1. Titullapa.....	4
2.2. Anotācija.....	5
2.3. Pieņemto apzīmējumu, saīsinājumu, simbolu, vienību un terminu saraksts.....	5
2.4. Satura rādītājs.....	5
2.5. Ievads.....	6
2.6. Avotu un literatūras apskats.....	6
2.7. Darba pamatnodaļas.....	8
2.8. Nobeigums.....	10
2.9. Kopsavilkums.....	11
2.10. Izmantoto avotu un literatūras saraksts	11
2.11.Pielikumi.....	12
2.12. Dokumentārā lapa.....	13
3. STUDIJU/BAKALaura DARBA NOFORMĒJUMS UN TEHNISKIE PARAMETRI.....	14
3.1. Tehniskie parametri.....	14
3.2. Attēlu, tabulu un pielikumu noformēšana.....	14
3.3. Lietišķās vēstures pētījumos nozīmīgāko bibliogrāfisko vienību apraksta paraugi	15
3.4. Atsauču noformējums.....	21
3.5. Būtiskākie tehniskās noformēšanas nosacījumi.....	23
5. STUDIJU / BAKALaura DARBU AIZSTĀVĒŠANA UN VĒRĒŠANA.....	25
5.1. Darbu aizstāvēšana.....	25
5.2. Darbu vērtēšana.....	26

5.3. Darba vērtējuma apelācija.....	28
PPIELIKUMI.....	29
1. pielikums Pārskats par biežāk lietotajām pētnieciskajām pieejām un vēstures zinātnes metodēm	
2. pielikums Pielikumā liekamas tabulas paraugs	
3. pielikums Paraugi dažādu avotu un literatūras veidu apskata veidošanai	
4. pielikums Strukturēta avotu un literatūras saraksta veidošanas paraugs	

IEVADS

Metodiskie norādījumi izstrādāti, balstoties uz 2014. gadā apstiprinātajiem „Metodiskajiem norādījumiem studiju pētniecisko darbu izstrādei un aizstāvēšanai Rēzeknes Augstskolā” (turpmāk – MN-2014) un ievērojot lietišķās vēstures pētījumu specifiku.

Akadēmiskā bakalaura studiju programmas “Lietišķā vēsture” studējošie studiju procesa ietvaros pievēršas pētniecībai, izraugot sev interesējošu lietišķu pētījuma tematu 2 studiju darbiem un bakalaura darbam. [Pētniecības mērķis ir popularizēt vēstures/ kultūras vēstures informāciju dažādās sabiedrības izglītošanas jomās.](#) Studiju darbu studējošie raksta pirmajā un otrajā studiju gadā, bet trešajā – bakalaura darbu.

Gan studiju darbs, gan bakalaura darbs ir pētījums ar teorētisku, metodoloģisku vai lietišķu ievirzi, kurā [konstruētais pagātnes fragments apliecina studenta zināšanas un prasmes,](#) kas iegūtas studiju procesā. Studiju darba apjoms ir 25–30 lappuses, bakalaura darba apjoms ir 60–80 lappuses.

1. DARBA TEMATA IZVĒLE UN APSTIPRINĀŠANA

Darba tematu students izvēlas, konsultējoties ar studiju programmas direktoru un docētājiem vai patstāvīgi, ievērojot atbilstošā studiju virziena noteikto kārtību. Students studiju programmas noteiktajos termiņos iesniedz SVP vadītājam adresētu iesniegumu (paraugu sk. 1. un 2. pielikumu MN-2014), kurā darba vadītājs ar savu parakstu apliecina, ka piekrīt vadīt studenta darbu (turpmāk – Darbs) par izvēlēto tematu.

Tematu pieteikumus un darbu vadītājus apstiprina SVP sēdē saskaņā ar akadēmiskā gada kalendāru, bet ne vēlāk kā:

- 12 nedēļas pirms studiju darba iesniegšanas termiņa;
- 20 nedēļas pirms bakalaura darba iesniegšanas termiņa.

1. PĒTNIECISKO DARBU IZSTRĀDES VISPĀRĪGĀS PRASĪBAS

Studiju/ bakalaura darba izstrāde sākas pēc tam, kad ir formulēts tā nosaukums, pieteikts un Informācijas un komunikācijas studiju virziena padomē (turpmāk – SVP) apstiprināts temats un vadītājs.

Obligātās prasības studiju/bakalaura darbiem: satura atbilstība tematam; atbilstošs darba tehniskais noformējums; korektas, precīzas atsauces; no darba satura izrietoši secinājumi un priekšlikumi. Darbā ir jāievēro zinātniskais stils, nav pieļaujamas drukas un gramatiskās kļūdas.

Citāti darbā jālieto no pirmavota (pēc iespējas), dodot autora uzvārdu latviešu valodā un iekavās oriģinālvalodā. Citvalodu citāti ir rakstāmi slīprakstā. Ja teksta apjoms to pieļauj, tad [citāts tekstā tiek rakstīts latviešu valodā, bet parindē dots oriģinālvalodā](#).

Studiju un bakalaura darbiem jāsaturs šādas sastāvdaļas:

- 1) titullapa;
- 2) anotācija;
- 3) apzīmējumu saraksts (ja tādi ir tekstā un ir nepieciešamība tos izskaidrot);
- 4) satura rādītājs;
- 5) ievads;
- 6) darba pamatdaļas (vismaz viena nodaļa jāveido ar 2 –3 apakšnodaļām; vienā no darba nodaļām/ apakšnodaļām obligāti jāietver informācija par lietīšķā pētījuma praktisko nozīmi vai iespējamo izmantošanu);
- 7) nobeigums, kuru noslēdz secinājumi un/vai priekšlikumi;

- 8) izmantoto avotu un literatūras saraksts;
- 9) kopsavilkums (obligāts bakalaura darbam, to raksta latviešu valodā un arī svešvalodā)
- 10) pielikumi (ja nepieciešami);
- 11) dokumentārā lapa.

2.1. Titullapa (noformējuma paraugu skat. MN-2014 pielikumā)

2.2. Anotācija

Anotācija tiek ievietota pirms satura, netiek numurēta un netiek norādīta saturā. Virsrakstu **ANOTĀCIJA** raksta ar lielajiem burtiem. Anotāciju studiju darbiem un bakalaura darbam veido latviešu un angļu vai vācu valodā (*Abstract*). Anotācijā tiek raksturota pētījuma joma, pētījuma problēma un darba izmantošanas lietderība. Anotācijas apjoms – no 3 līdz 5 teikumiem.

Anotācijai pievieno 4–8 atslēgvārdus (latviešu un angļu/vācu valodā), kas vistiešāk raksturo pētījuma būtību. Atslēgas vārdus virknē to nozīmīguma secībā.

2.3. Pieņemto apzīmējumu, saīsinājumu, simbolu, vienību un terminu saraksts

To liek pēc anotācijas (ja tāds ir nepieciešams), sarakstā atšifrē darbā izmantotos apzīmējumus un saīsinājumus. Virsrakstu **APZĪMĒJUMU SARAKSTS** raksta ar lielajiem burtiem. Lietišķās vēstures pētījumā jādod atšifrējumi apzīmējumiem, piemēram, *kolhozs*, *pionieris*, *jaunapgūtās zemes* un abreviatūrām, piemēram, *PSKP*, *NKVD*, *PSRS* u.c., kas raksturīgas pētījumā apskatāmajam laikmetam, bet mūsdienās netiek lietotas un lasītājam var būt nesaprotamas.

2.4. Satura rādītājs

Šai lapai tiek likts virsraksts **SATURS**. Satura rādītājā nodaļas un apakšnodaļas numurē ar arābu cipariem (1., 2., 3.), pielikumus (ja tādi ir) numurē atbilstoši nodaļu vai apakšnodaļu atsevišķi arī ar arābu cipariem (1., 2., ..., 12.), norādot katra pielikuma nosaukumu. Pielikumu lappuses nedz satura rādītājā, nedz arī dabu noformējot, nenumurē.

2.5. Ievads

Virsraksts IEVADS. Studiju/bakalaura darba ievadā tiek ietverti un raksturoti šādi galvenie elementi:

- 1) temata izvēles aktualitāte,
- 2) tā izpētes pakāpe, pētījuma autora piedāvātā novitāte;
- 3) temata izpētes ierobežojums laikā;
- 4) pētījuma problēma
- 5) pētījuma objekts (pētījuma lauks) un priekšmets (objekta noteikts aspekts, izpausme, īpašība u. tml.);
- 6) pētījuma mērķis un uzdevumi (parasti 3–5 uzdevumi, kas atklāj pētījuma aptverto problemātiku, pētījuma gaitu). Ideālā gadījumā izraudzītie uzdevumi tiek atspoguļoti darba satura plānojumā (nodaļu virsrakstos)) vai pētījuma jautājumi;
- 7) pētniecības metodoloģijas raksturojums (pētniecisko pieeju un metožu raksturojumu skat. 1. pielikumā);
- 8) Darba teorētiskā un praktiskā nozīme;
- 9) darba struktūras raksturojums;
- 10) pielikumu raksturojums.

Ievadā obligāti ir jāpamato darba hronoloģiskie ietvari. Ievada apjoms – aptuveni 3 – 5 % no darba kopējā apjoma, t. i. 2 – 3 lpp. studiju darbā vai 3 – 5 lpp. bakalaura darbā.

2.6. Avotu un literatūras apskats

Avotu un literatūras lietišķās vēstures pētījumā jāietver obligāti (virsraksts ar lielajiem burtiem). To ievieto pēc ievada. Raksturojot avotus un literatūru, konsekventi jālieto atsauču sistēma, atsaukties var tikai uz tām bibliogrāfiskajām vienībām, kuras minētas pētījumā izmantoto avotu un literatūras sarakstā.

Zinot, ka pētījuma metodoloģiju galvenokārt nosaka izmantoto avotu specifika, apskata sākumā raksturo darba izstrādei nozīmīgākās avotu grupas (ne katru izmantoto vienību, bet gan izceļot nozīmīgākās katras grupas vienības) – **nepublicētos avotus** – arhīva, muzeja krājumu, privātā arhīva (vēstules, dienasgrāmatas, fotogrāfijas u.c.) informācijas avotus,

Ja kāda no dokumentu grupām rasta cita autora darbā vai atsevišķā izdevumā, tad avotu apskatā tos raksturo kā **publicētos avotus**. Piemēram, periodikas liecības (raksti, reklāmas, reportāžas, dažādas ziņas, lasītāju vēstules u.c.), normatīvos aktus (likumi, instrukcijas, vadlīnijas, lēmumi,

programmas u.c.). Avotu apskatā jāietver avotu iekšējā un ārējā kritika. Pie publicētajiem dokumentiem izvērtē arī dokumentu krājumos, hrestomātijās, zinātniskajā vai mācību literatūrā rastos dokumentus

Avotu apskatam seko **izmantotās literatūras apskats**. Tā sākumā ir jāraksturo **zinātniskā literatūra**, pirmkārt izdalot **teorētiskās atziņas** par pētījumam izraudzītās metodoloģijas atbilstību un piemērotību pieteiktā temata izpētei un avotu specifikai. Lai atlasītu aktuālākos teorētiskos rakstus un pētījumu aprakstus, pētījumos obligāti izmantojamas RTA, Latvijas Nacionālās bibliotēkas vai citu augstskolu abonētās pilnteksta un citēšanas datubāzes.

Tālāk, konkrētā pētījuma temata kontekstā (grupējot pēc nozīmīguma), vispirms ir jāizvērtē zinātniskajā literatūrā rastās atziņas, situāciju vērtējumi un secinājumi, kas attiecas uz pētāmo tēmu. Ir lietderīgi savstarpēji salīdzināt dažādu autoru viedokļus. Piemēram, kā atspoguļots vēstures notikums citu valstu autoru darbos; kā atspoguļots viens un tas pats notikums Latvijas Republikas 20.gs. 20. – 40. gadu historiogrāfijā, Latvijas padomju laika historiogrāfijā, emigrācijas autoru un mūsdienu Latvijas historiogrāfijā. Vērtējot autoru viedokļu dažādību, ir jādod pamatoti secinājumi par vēstures zinātnes attīstības iezīmēm un šo autoru ieguldījumu temata izpētē.

Ja pētījumā ir izmantota **populārzinātniskā literatūra**, mācību literatūra, daiļliteratūra, dokumentālā proza, u.c. tad apskatā, saturiski grupējot, kritiski jāizvērtē darba izstrādē izmantotā nozīmīgākā literatūra – atsevišķa autora (vai autoru kolektīvu) **populārzinātniskie** darbi, norādot gan uz pozitīvo, gan arī uz trūkumiem, piemēram, uz apgalvojumiem, kas nav pārbaudāmi, nav balstīti uz avotu liecībām (darbam nav pievienots izmantoto avotu un literatūras saraksts).

Apskatu noslēdz ar **uzziņu literatūras** izvērtējumu, kurā īsi norāda uz kopējo vai atšķirīgo pētāmās problēmas traktējumu enciklopēdijās, vārdnīcās, tēzauros u.c.

Apskatu veidojot, jāatceras, ka mūsdienās avoti un literatūra ir pieejami arī dažādos interneta resursos. Tomēr nedz apskatā, nedz arī avotu un literatūras sarakstā nenorāda sadaļu “Interneta resursi”, bet interneta resursos rastos avotus izvērtē pie avotu apskata, savukārt literatūras vienības – pie atbilstošās sadaļas literatūras apskatā.

Plānojot studiju pētnieciskā darba metodoloģiju, atlasot darbā izmantojamo literatūru un avotus, ir jāņem vērā RA rektora 2012. gada 2. decembra rīkojums Nr. 4-5/100, kas nosaka izmantotās literatūras minimumu: studiju darbam vismaz 30 literatūras vienības, t. sk. 5–8 zinātniskās literatūras vienības; bakalaura darbam – 50 literatūras vienības, t. sk. 15–18 zinātniskās literatūras vienības. 50 % no norādīto zinātnisko rakstu apjoma ir jābūt svešvalodā, kas ir Eiropas Savienības valoda.

2.7. Darba pamatnodaļas

Pamatnodaļu tekstu pēc vajadzības var sadalīt apakšnodaļās un paragrāfos. Darba nodaļas veido apjomā līdzvērtīgas, apakšnodaļas obligāti izdala vismaz vienā darba nodaļā. Nodaļu un apakšnodaļu struktūru un saturu veido saskaņā ar darba mērķi un pētnieciskajiem uzdevumiem. Darba satura plānojumu autors precizē sadarbībā ar darba vadītāju.

Ja nodaļas tiek dalītas apakšnodaļās, tad nodaļai jābūt vismaz divām apakšnodaļām. Apakšnodaļa ir veidojama, ja tajā ir vismaz 2 lappuses. Darba nodaļu virsrakstus raksta ar lielajiem burtiem, apakšnodaļu – ar mazajiem burtiem.

Darba pamatdaļās jābūt:

- 1) problēmas analīzei, izpētes un risinājumu pakāpes apskatam pētījuma veikšanas laikā;
- 2) loģiskā secībā (atbilstīgi formulētajiem uzdevumiem) izvietotiem pētījumu rezultātiem, datu apkopojumam, analīzei un interpretācijai, atrasto likumsakarību formulējumam;
- 3) vienā no apakšnodaļām – lietišķā pētījumu rezultātu praktiskās izmantošanas iespēju atspoguļojumam (muzeja, skolas izglītības, tūrisma vai nozarēs).

Pirmās nodaļas sākumā (ja tas nav atspoguļots ievadā) ieteicams ietvert īsu pētāmā perioda (laikmeta) raksturojumu (politika un ideoloģija, ekonomikas un kultūras galvenās tendences). Šajā raksturojumā vēlams atsaukties gan uz ārzemju, gan Latvijas autoru pētījumiem, kā arī uz studentu noslēguma darbu pētījumos rastajām atziņām.

Darba turpinājumu ieteicams veltīt pētījuma priekšmeta izpētes pakāpes analīzei, kurā, pamatojoties uz izvēlētajos avotos rasto informāciju, tiek atklāta ievadā pieteiktā pētījuma problēma. Avotu informācija visā darba saturā ir jāsalīdzina ar citu pētnieku viedokļiem par konkrētā vai saturiski līdzīga pētījuma problēmām.

Analizējot citu autoru darbus nav pieļaujama nepamatota, vulgāra kritika, jāievēro zinātniskā darba ētikas normas, starptautiskie un nacionālie autortiesību likumi, nav pieļaujams plaģiāts (cita autora darba uzdošana par savu).

Pētījuma priekšmeta izpētes pakāpes apskatam seko studenta veiktā empīriskā pētījuma (ja tāds paredzēts), piemēram, intervēšanas gaitā gūtās informācijas, apraksts, kas sastāv no metodoloģijas izklāsta un datu analīzes.

Nodaļu un apakšnodaļu nosaukumiem jābūt konkrētiem un kodolīgiem, precīzi jāatspoguļo saturs. Darba saturs jāizklāsta loģiskā secībā. Nav pieļaujama vienu un to pašu datu atkārtota pasniegšana, piemēram, grafika, tabulas un teksta veidā.

Darbā jāizvairās no nekritiskas, vienaldzīgas, inertas, bezmērķīgas aprakstīšanas. Analīzei un apgalvojumiem jābūt pamatotiem. Jāizvairās no deklaratīviem apgalvojumiem, māksloti daiļskanīgām frāzēm. Darba saturā obligāts ir tā autora (studenta) personīgā viedokļa atspoguļojums zinātniskās valodas stilam atbilstošā formā. Katra nodaļa jāpabeidz ar secinājumiem, kuri veido pāreju uz nākamo nodaļu.

Ievadā, avotu un literatūras apskatā, darba pamatnodaļās un apakšnodaļās obligāti jālieto **atsauces**. Jāatsaucas tad, ja:

- 1) tekstā minēts citāts;
- 2) tekstā dots citu autoru skaitliskais materiāls, tabulas, attēli, formulas;
- 3) izklāstīts kādas personas teiktais vai uzskati;
- 4) pieminēts kāds avots, zinātnieku pētījums, raksts, kas ir būtisks [lietišķās vēstures pētījumā](#);
- 5) [vēstures fakts, kas nav vispārzināms](#).

Ja ir izmantoti citu autoru darbi un atsauces tekstā netiek dotas, uzskatāms, ka autors šos tekstus, idejas vai faktus uzdevis par saviem. Tādējādi tiek pārkāptas autortiesības un akadēmiskās ētikas normas, veidots plaģiāts.

Bibliogrāfiskās atsauces tiek veidotas kopīgā sistēmā ar bibliogrāfisko norāžu sarakstu atbilstoši *ISO 690* un *ISO 690-2* vai kādas starptautiskas sistēmas (*APA (American Psychological Association)*, *MLA (Modern Language Association)*) prasībām (sīkāk par bibliogrāfisko norāžu un atsauču noformējums sk. MN-2014 nodaļā 3.2.).

Pētniecisko darbu nodaļas jānumurē ar arābu cipariem. Apakšnodaļas jānumurē ar arābu cipariem katras nodaļas ietvaros. Apakšnodaļas numurs sastāv no nodaļas numura un apakšnodaļas kārtas numura, kas atdalīti ar punktu, piemēram, „1.3.” (pirmās nodaļas trešā apakšnodaļa). Apakšnodaļu punkti jānumurē ar arābu cipariem apakšnodaļu ietvaros. Punkta numurs sastāv no nodaļas numura, apakšnodaļas numura un punkta kārtas numura, kas atdalīti ar punktiem, piemēram, „3.1.2.” (trešās nodaļas pirmās apakšnodaļas otrais punkts).

Apakšnodaļu un punktu virsrakstus sāk no jaunas rindas ar 14-17 mm atkāpi no iepriekšējā teksta un raksta ar mazajiem burtiem (izņemot lielo sākuma burtu). Virsraksta beigās punktu neliek. Starp virsrakstu un tekstu ietur 2–3 starprindu intervālu. Katrai darba daļai, kuras nosaukumu raksta ar lielajiem burtiem, jāsākas ar jaunu lappusi, tālāk tekstā tajā pašā lappusē seko apakšnodaļas un

punkti. Nedrīkst virsrakstu rakstīt iepriekšējā lappusē, bet tekstu – nākamajā. Nodaļu, apakšnodaļu un punktu nosaukumiem tekstā jāatbilst to nosaukumiem satura rādītājā. Virsrakstus pasvītrot nedrīkst.

2.8. Nobeigums

Virsraksts ar lielajiem burtiem. Nobeigums ir autora atskats uz paveikto darbu un tā gaitā sasniegtā izvērtējums. Autors analizē, kā sasniegts izvirzītais mērķis un realizēti izvirzītie uzdevumi (pilnībā vai daļēji), formulē savas atziņas un spriedumus, vērtē sasniegtos rezultātus, konstatētās likumsakarības, īpaši izceļot novitāti – avotos un literatūrā rastos pierādījumus, kas nav atspoguļoti citu autoru darbos, un pētījuma rezultātu praktisko nozīmi. Tā kā nobeigumā autors summē, ko pats devis tēmas izpētē, tad tajā parasti netiek lietoti citāti no avotiem un literatūras. Nobeigumā iederas norādīt arī uz nepaveikto (raksturojot tālākos iespējamus pētījumu virzienus analizējamās problēmas jomā), pateikties tiem, kas palīdzējuši darba tapšanā, bet nepieder pie RTA akadēmiskā personāla (piemēram, konkrēta arhīva, muzeja u.c. organizāciju darbiniekiem).

Darba nobeiguma sadaļu autors noslēdz ar secinājumiem un priekšlikumiem, kuros formulē konkrētas rekomendācijas teorētisko pētījumu turpinājumam, kā arī ar praktiskajiem priekšlikumiem savu pētījumu rezultātu realizēšanai dzīvē. Secinājumiem jāsaturs jauna, autora pētījumos iegūta informācija (teorētiskas atziņas, jauni eksperimentālie dati, praktiskie rezultāti), bet nevis vispārējo jau zināmo apgalvojumu atkārtojums. Rekomendācijām ir jābūt konkrētām, izskatītājai problēmai atbilstošām un tieši izrietošām no pētījuma rezultātiem. Vēlams, lai šīs rekomendācijas būtu **piesaistītas konkrētiem izpētītiem objektiem un videi**.

Secinājumi un rekomendācijas ir jānumurē. Nobeiguma (ar secinājumiem un rekomendācijām) apjoms 2–5 lpp.

2.9. Kopsavilkums

Virsraksts ar lielajiem burtiem. Kopsavilkums (SUMMARY) ir anotācijas paplašināts variants (1500–2000 rakstu zīmes), tajā pētījumu būtības (tematikas, mērķa, galveno uzdevumu, pamatavotu, metodoloģijas) kontekstā, tiek akcentēti svarīgākie darba rezultāti, autora atklājumi – darba zinātniskā novitāte vai praktiskā nozīme. Tas ir obligāti ievietojams bakalaura noslēguma darbos.

Kopsavilkums tiek rakstīts svešvalodā (angļu vai vācu) ar mērķi sniegt pārskatu par pētījumu, svarīgākajiem secinājumiem un priekšlikumiem interesentiem, kas nepārvalda latviešu valodu.

2.10. Izmantoto avotu un literatūras saraksts

Darbam jāpievieno izmantoto avotu un literatūras saraksts. Virsraksts ar lielajiem burtiem. Sarakstu parasti sadala divās daļās: 1) avoti un 2) literatūra. Sīkāk to vēlams strukturēt sekojoši: avotu sadaļā izdalīt (ar atbilstošiem apakšvirsrakstiem), nepublicētos avotus un publicētos avotus. Sarakstā pirmos vienmēr uzrāda **nepublicētos avotus**. To klāstā ietilpst LNA struktūrvienību fondu lietas un privāto arhīvu fondu lietas, kurās rasti darba izstrādei nozīmīgi fakti, atziņas, vērtējumi, informācija. Katra arhīva lieta, no kuras izmantoti dažādi informācijas avoti (protokoli, instrukcijas, atskaites, uzsaukumi, konkrētu autoru radīti teksti u.c.) ir jāuzrāda kā atsevišķa bibliogrāfiskā vienība. Tāpat sarakstā fiksē arī personīgo arhīvu (vēstules, fotogrāfijas, personu dokumenti u.c.) lietas. Aiz arhīvu lietām sarakstā fiksē muzeju krājuma materiālus, tad nepublicētas intervijas vai dzīvesstāstus u.c. iepriekš nekur nepublicētus tekstus un/vai iegūtus datus, kas izmantoti pētījumā.

Otrajā avotu saraksta sadaļā ir jāietver informācijas avoti, kas ir publiski pieejami. Ar apakšvirsrakstu – **publicētie avoti** – tiek uzrādīti, piemēram, raksti periodikā, publicētie likumi, instrukcijas, informācija no datu bāzēm, dokumentu, fotogrāfiju, karšu, statistikas ziņas, demogrāfisko datu, dažādu **politisko** programmu pārpublicējumi monogrāfijās, rakstu krājumos u.c. izdevumos.

Zem virsraksta **Literatūra** pirmkārt izdala **zinātnisko literatūru**, kurā obligāti jāietver vismaz divas apakšstruktūras:

- teorētiskā literatūra,
- historiogrāfija (vēstures zinātniskā literatūra), pēc kuras alfabēta secībā uzrāda darbā izmantoto citu zinātņu nozaru (piem., ekonomikas, pedagogijas, filozofijas u.c.) **publikācijas**

Konsultējoties ar darba vadītāju, pēc zinātniskās literatūras kā literatūras saraksta apakšstruktūru var izdalīt arī, piemēram, daiļliteratūru, mācību literatūru, dokumentāro prozu u.c. veida literatūru (ja uz to atsaucas darba saturā). Sarakstu, tāpat kā literatūras apskatu, noslēdz uzziņu literatūras vienību bibliogrāfiskajiem aprakstiem.

Avotu un literatūras sarakstā ievieto visus darbā izmantotos avotus un literatūru tajā valodā, kādā tie sarakstīti (vispirms darbi latīņu alfabēta burtiem, pēc tam slāvu alfabēta burtiem). Arī katrā avotu un literatūras saraksta apakšnodaļā jāievēro alfabētiskā secība. Viena autora vairākus darbus

uzskaita alfabētiskā secībā pēc darbu nosaukumiem. Ja viena autora vairāki darbi datēti ar vienu gada skaitli, tad jāpievieno papildus norādes (a, b, c, utt.). [Arhīva dokumentus sakārto arhīva fondu un tajos ietverto un lietu numuru augošā secībā.](#)

Tekstā jābūt atsaucēm uz katru izmantoto avotu un literatūras sarakstā minēto vienību. Saraksta noformējumam jāatbilst bibliogrāfiskā apraksta prasībām (skat. šo norādījumu 3.3.punktu).

2.11.Pielikumi

Virsraksts ar lielajiem burtiem. Pielikumos ievieto visus papildus materiālus (tabulas, grafiskos materiālus, dokumentus u. c.), kuri vajadzīgi, lai pamatotu autora darba gaitas etapus un rezultātus, kā arī detalizēti paskaidrotu secinājumus un autora uzskatus. Darba pamattekstā jābūt norādei par pielikumu eksistenci.

Nepieciešamība šos materiālus izvietot pielikumos var būt saistīta ar:

- a) personīgo materiālu lielu apjomu, kas stipri apgrūtinās pamatteksta lasīšanu un sadrumstalos tekstu;
- b) materiālu informatīvo raksturu, kas nav tieši saistīts ar pētījumu, bet nostiprina autora pozīcijas šajā pētījumā (dažādi dokumenti, normatīvie materiāli);
- c) citu autoru un organizāciju izmantoto materiālu oriģināli un izejdati, kuri tiek analizēti pamattekstā;
- d) pētījumu metodiku un aparatūras detalizētie apraksti, kuri vispār var būt zināmi pārējiem, bet satur papildus elementus.

Jāņem vērā, ka pielikumos jāievieto tikai tie materiāli, kuri tieši attiecas uz pētījuma būtību. Nedrīkst pielikumos iekļaut pilnus dažādu likumu tekstus, oficiālos normatīvos aktus, publicētās metodikas, publicētos materiālus. Tie tiek uzskaitīti izmantoto avotu un literatūras sarakstā.

2.12.Dokumentārā lapa (sk. 6. pielikumu MN-2014).

3. STUDIJU/BAKALAURA DARBA NOFORMĒJUMS UN TEHNISKIE PARAMETRI

3.1. Tehniskie parametri

Studiju/bakalaura darbs jānoformē datorsalikumā uz A4 formāta balta papīra lapu vienas puses, atstājot brīvas malas: kreisajā pusē – 30 mm, labajā pusē augšā un apakšā – 20 mm (sk. 6. pielikumu). Pamattekstis tiek drukāts 12 punktu burtu lielumā, atstarpe starp rindām – 1,5; burtu fonts – *Times New Roman*. Virsrakstos burtu lielums – 14 (*Bold*).

Apzīmējumu (saīsinājumu) sarakstā saīsinājumi jāraksta alfabētiskajā secībā stabiņā, kura kreisajā pusē ir saīsinājums, bet labajā – detalizēts skaidrojums.

Lappuses numurē ar arābu cipariem. Lapas numurs rakstāms lapas apakšējās malas vidū bez papildus zīmēm. Darba pirmo lappusi (titullapu) nenumurē, bet kopējā lappušu skaitā ietver. Teksta daļu, tajā ietilpstošo tabulu, attēlu un pielikumu lappuses numurē nepārtrauktā secībā.

Studiju/bakalaura darbu nodaļas jānumurē ar arābu cipariem. Apakšnodaļas jānumurē ar arābu cipariem katras nodaļas ietvaros. Apakšnodaļas numurs sastāv no nodaļas numura un apakšnodaļas kārtas numura, kas atdalīti ar punktu, piemēram, „1.3.” (pirmās nodaļas trešā apakšnodaļa). Apakšnodaļu punkti jānumurē ar arābu cipariem apakšnodaļu ietvaros. Punkta numurs sastāv no nodaļas numura, apakšnodaļas numura un punkta kārtas numura, kas atdalīti ar punktiem, piemēram, „3.1.2.” (trešās nodaļas pirmās apakšnodaļas otrais punkts).

Nodaļām, apakšnodaļām un punktiem jāliek to saturam atbilstoši virsraksti. Nodaļu virsrakstus izvieto atbilstoši tekstam un raksta ar lielajiem burtiem. Apakšnodaļu un punktu virsrakstus sāk no jaunas rindas ar 14-17 mm atkāpi no iepriekšējā teksta un raksta ar mazajiem burtiem (izņemot lielo sākuma burtu). Virsraksta beigās punktu neliek. Starp virsrakstu un tekstu ietur 2–3 starprindu intervālu. Katrai darba daļai, kuras nosaukumu raksta ar lielajiem burtiem, jāsākas ar jaunu lappusi, tālāk tekstā tajā pašā lappusē seko apakšnodaļas un punkti. Nedrīkst virsrakstu rakstīt iepriekšējā lappusē, bet tekstu – nākamajā. Nodaļu, apakšnodaļu un punktu nosaukumiem tekstā jāatbilst to nosaukumiem satura rādītājā. Virsrakstus pasvītrot nedrīkst.

3.2. Attēlu, tabulu un pielikumu noformēšana

Visāda veida ilustrācijas (shēmas, diagrammas, fotogrāfijas u. c.) saucamas par attēliem. Attēli un tabulas var tikt ievietotas gan tekstā, gan pielikumā.

Tekstā nelieli **attēli** (1/3 lappuses apjoma) ievietojami tūlīt pēc to pieminēšanas, tajā pašā vai nākamajā lappusē. Attēli numurējami ar arābu cipariem nodaļas ietvaros (piemēram, 1.1.attēls pirmās nodaļas pirmais attēls,... 1.12. (pirmās nodaļas 12 attēls). Attēlam jābūt ar saturam atbilstīgu

nosaukumu, kuru raksta zem attēla. Pēc attēla nosaukuma punktu neliek. Katram attēlam jānorāda tā izcelsmes avots.

Nelielas **tabulas** (1/3 no lpp.) tekstā ievietojamas tūlīt pēc to pieminēšanas vai arī nākamajā lappusē. Tām jāliek virsraksti, kas rakstāmi virs tabulas zem tās numura. Pēc virsraksta punktu neliek. Tabulas numurējamās ar arābu cipariem nodaļas ietvaros. Tabulas numurs sastāv no nodaļas numura un tabulas kārtas numura, kas atdalāmi ar punktu, piemēram, (piemēram, 1.1.tabula – pirmās nodaļas pirmā tabula,... 1.12. (pirmās nodaļas 12. tabula). Tabulu numuri rakstāmi virs tabulas virsraksta lapas labajā malā. Tabulas saturu sadala ailēs. Pirmajā ailu rindā tiek ierakstīts tās nosaukums. Zem tabulas jāsniedz informācija par avotiem, kas izmantoti tabulas sastādīšanā, kā arī (nepieciešamības gadījumā) informācija par tabulas izveides metodiku.

Pielikumi numurējami ar arābu cipariem to izmantošanas secībā. Katram pielikumam to augšējā labajā stūrī jāraksta pielikuma numurs un vārds *pielikums*, piemēram, „2. pielikums”. Tālāk lappuses vidū jāraksta katra pielikuma nosaukums. Katram pielikumam jānorāda materiāla izcelsmes avots. Katrs pielikums izvietoja jaunā lapā.

Attēlu un tabulu noformējuma paraugus sk. MN 7.–9. pielikumos.

3.3. Lietišķās vēstures pētījumos nozīmīgāko bibliogrāfisko vienību apraksta paraugi

Bibliogrāfiskā apraksta noteikumi ir jāievēro, veidojot gan avotu un literatūras sarakstu, gan arī parindēs (zemsvītras atsaucēs), atsaucoties uz izmantotajiem avotiem vai literatūru. Iespieddarbu datus apraksta pēc izdevuma titullapas; ja nepieciešams, tos var papildināt ar informāciju no vāka, titullapas otrās puses u.c. Bibliogrāfiskā apraksta shēma ir atkarīga no izdevuma veida (sk. tālāk). Aprakstot nepublicētos materiālus, jāmin visi dati, kas vajadzīgi to identificēšanai un atrašanai.

Grāmata/monogrāfija:

Malahovskis, V. (2004) *Mērnieku laiki Latgalē (20.gadsimta 20. gadi)*. Rēzekne: Rēzeknes Augstskola.

Ivanovs, A. et al. (2003) *Apcerējumi par Latgales vēstures historiogrāfiju līdz 1945. gadam*. Rēzekne: Latgales Kultūras centra izdevniecība.

Griffiths, G. (1993) Oral history. In: Fleming, D., Paine, C., Rhodes, J.G. *Social History in Museums: A Handbook for Professionals*. London: HMSO, p. 111-116.

Assmann, J. (1997) *Das kulturelle Gedächtnis. Sghrift, Erinnerung und politische Identität in frühen Hochkulturen*. München: C.H. Beck.

Андерсон Б.(2001) *Воображаемые сообщества. Размышление об истоках и распространения национализма*. М: КАНОН-пресс-Ц, Кучково поле.

Slīpi raksta grāmatas nosaukumu (nosaukumus). Publikācijām latviešu, angļu, vācu u.c. ES valodās autora uzvārdu un vārda iniciāli atdala ar komatu. Publikācijām krievu valodā autora vārda iniciāli un uzvārdu neatdala ar komatu. Ja grāmatai ir divi autori, apraksta sākumā raksta tā autora uzvārdu, kas pirmais minēts titullapā. Ja grāmatai ir trīs autori, aprakstā tos min tādā secībā, kādā tie ir titullapā, citu no cita atdalot ar komatu. Ja grāmatai ir četri autori vai vairāk, aprakstā parasti raksta tikai pirmā autora uzvārdu un vārda iniciāli, bet pārējo autoru uzvārdu un iniciāļu vietā raksta *et al.* („un citi” – latīņu valodā) vai *u ḡp.* darbiem krievu valodā.

Grāmata ar pamatnosaukumu un apakšnosaukumu:

Dunsdorfs, E. (1991). *Skaistā Latgale: Latgales vēsturiskās kartes*. Melburna: Kārļa Zariņa fonds.

Grāmata, ko veidojuši vairāki cilvēki ((redaktori, sastādītāji, daudzi autori u.c.):

Šneidere, I. (sast., 2001). *Latvija padomju režīma varā 1945 – 1949*. Rīga: Latvijas Vēstures institūta apgāds

Grāmata, kurai nav uzrādīts redaktors (atbildīgais redaktors, galvenais redaktors, zinātniskais redaktors):

Profesors Boļeslavs Brežgo, 1887–1957. (1990). Rīga: Latvijas Universitāte.

Grāmata, kurai ir arī paralēlnosaukums (pamatnosaukuma tulkojums citā valodā):

Keišs, S., Kazinovskis, A. (2014). *Reģionālā attīstība Latvijā: administratīvi teritoriālās reformas norises gaita, problēmas, risinājumi = Regional Development in Latvia: Course, Problems and Solutions of Administrative Territorial Reform*. Rīga: Vītola izdevniecība.

Daudzsējumu izdevumi:

Trasuns, F. (1996–1998). *Dzīve un darbi*. 3 sēj. Rēzekne: Latgales Kultūras centra izdevniecība (ja Darbā izmanto visus sējumus).

Trasuns, F. (1996). *Dzīve un darbi*. 3. sēj. Rēzekne: Latgales Kultūras centra izdevniecība (ja Darbā izmanto vienu atsevišķu sējumu).

Krājumos (grāmatās, konferenču materiālos u.tml.) ievietotie **raksti**. Krājumos ievietoto rakstu aprakstā slīpi jāraksta krājuma (nevis raksta) nosaukums:

Čakša, V. (2009) Latgalian traditional Culture and Regional identity: Places of Cultural Memory and Simbols. In: *Latgale as Culture Borderzone. Comparative studies* Vol. II (I) Daugavpils: Daugavpils University Academic Press Saule, 2009, 116 – 130, Pieejams: http://du.lv/files/000/007/331/Comparative_studiesVol_II.pdf?1362384129, skat.15.06.2010.

Иванов А. С. Источниковедческие и археографические аспекты реконструкции исторических комплексов источников. В кн.: *Сословия, институты и государственная власть в России: Сборник статей памяти академика Л. В. Черепнина*. Москва: Языки славянских культур, 2010. С. 97–105. (Studia philologica).

Raksts no sērijas izdevuma vai turpinājumizdevuma:

Čakša, V.(2012) Ieskats Latgales katoļu tradīcijās: tautas lūgšanas pie sādžu krustiem maijā. *Res Humanitariae* XII. Klaipeda: Klaipēdos universitetas, 222. – 252. lpp. Pieejams: http://journals.indexcopernicus.com/issue.php?id=3357&id_issue=874540, skat. 15.06.2010.

Turner, R. H. (1990). A Comparative Content Analysis of Biographies. In: *Comparative Methodology: Theory and Practice in International Social Research*. London: SAGE. Pp. 134–150. (Studies in International Sociology, 40).

Žurnālos ievietotie raksti:

Tāle, I. (2007) Trautmaņu Anna no Rucavas. *Mūzikas Saule*. Nr.2(40),20.–21. lpp.

Joppke, Christian (2007) Transformation of Immigrant Integration: Civic Integration and Antidiscrimination in the Netherlands, France, and Germany. *World Politics* 59 (January), p. 247-261.

Репина Л. С. (1990) Социальная история и историческая антропология: новейшие тенденции в современной британской и американской медиевистике. *Одиссей. Человек в истории*. №63.3(0) 0 42.с. 167–181

Laikrakstos ievietoto rakstu bibliogrāfiskais apraksts:

Kārklīņa, D. (2016) Studenti varēs apgūt uzņēmējdarbību. *Diena*, 22. janvārī.

Periodikas izdevumos ievietoto rakstu aprakstā slīpi jāraksta laikraksta/žurnāla nosaukums, nevis raksts nosaukums.

Ja krājuma vai grāmatas izdošanas vieta nav uzrādīta un nav atrodama citos informācijas avotos, to aizstāj ar saīsinājumu [B. v.] („bez vietas”) vai [S. l.] (saīsinājums latīņu valodā publikācijām vācu vai angļu valodā), vai [Б. м.] (grāmatām krievu valodā) kvadrātiekvās. Ja grāmatas vai raksta izdošanas gads nav norādīts, tā vietā raksta [B. g.] („bez gada”) vai [s.a.] (publikācijām angļu un vācu valodā) un [Б. г.] (publikācijām krievu valodā):

Briška, B. (1984). *Latgola muna tāvzeme*. [B. v.]: P/s Latgaļu izdevnīceiba.

Сапунов А. [Б.г.]. *Исторический очерк Витебской Белоруссии*. [Б. м.].

Ja tas ir nepieciešams, uzreiz pēc nosaukuma pēc atstarpes kvadrātiekvās var norādīt ziņas, kas raksturo informācijas avota veidu vai materiālu un ir nepieciešamas tā identificēšanai.

Piemērs: [kopsavilkums]; [grāmata tiešsaistē]; [CD]; [DVD]; [fotogrāfija]; [Abstract] u. c.

Studiju/bakalaura darbos var atsaukties uz nepublicētajiem pētījumiem – promocijas darbiem, maģistra un bakalaura darbiem. Šie pētījumi jāiekļauj literatūras sarakstā pēc šāda parauga:

Strods, K. (2015). *Varakļānu ebreju patība: sociāli kulturālais konteksts mutvārdu liecībās, nostāstos un intervijās*. Bakalaura darbs. Rēzekne: Rēzeknes Augstskola.

Murinska-Gaile, S. (2015) *Latgales reģiona prese kultūrsociālajā telpā*. Promocijas darbs. Rīga: Latvijas Universitāte.

Tiešsaistē pieejamiem elektroniskiem resursiem aprakstā ieteicams iekļaut visus tos pašus elementus, kas ir drukātajos informācijas avotos (ja šie elementi var būt noskaidroti), pievienojot specifiskos – digitālā objekta identifikatoru DOI (*digital object identifier*) vai URL – interneta adresi.

Interneta materiālu apraksts:

Autora Uzvārds, I[niciālis]. Publikācijas nosaukums. Norāde uz publikācijas adresi internetā, sk. DD. MM. GGGG – aplūkošanas datums, mēnesis, gads.

Šķiņķe, I. Brēmenes Valsts arhīvs un materiāli par Brēmenes un Rīgas vēsturiskajām saiknēm.

<http://www.itl.rtu.lv/LVA/zurnali/brem.html>, sk. 21.02.2015.

Ja autors nav norādīts:

Zonālie Valsts arhīvi: ieskats vēsturē. http://www.arhivi.lv/sitedata/ZVA/Dokumenti/ieskats_zonalo_arhivu_vesture.pdf, sk.11.01.2015.

Ja kāda izdevuma pilns teksts, ieskaitot titullapu, ir pieejams internetā PDF vai JPG formātā, sarakstā to var minēt kā internetā ievietoto iespieddarbu vai arī kā iespiestu publikāciju (nenorādot interneta adresi):

Ivanovs, A. (2010). Dokumenti par Rīgas, Gotlandes un Hanzas attiecībām ar Lielo Novgorodu Latvijas Valsts vēstures arhīvā, 12.–16. gs. *Latvijas Arhīvi*, Nr. 2, 7.–34. lpp. http://www.arhivi.gov.lv/sitedata/ZURNALS/zurnalu_raksti/Ivanovs.Dokumenti.pdf, sk. 20.11.2015.

Nav pieļaujams avotu un literatūras sarakstā un atsaucēs sniegt tikai interneta adresi bez resursa nosaukuma. Ja oriģinālam materiālam no interneta nav nosaukuma, tad darba autoram jāizveido nosaukums, kas atspoguļo materiāla / resursa saturu. Tāds nosaukums jāliek kvadrātiekvās.

Arhīva materiālu/dokumentu apraksts:

Arhīva nosaukums, fonda numurs (Fonda nosaukums), apraksta numurs, lietas numurs (Lietas nosaukums), izmantotā lapa vai lapas.

Saīsinājumi arhīvu materiāla aprakstā: f. (fonds); apr. (apraksts); l. (lieta); **lp. (lapa), lp. o. p. (lapas otrā puse)**. **Pirmo reizi atsaucoties darba tekstā sniedz arhīva pilnu nosaukumu. Turpmāk lieto saīsinājumu** (Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts vēstures arhīvs – LNA LVVA; Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts arhīvs – LNA LVA; Latvijas Nacionālā arhīva Rēzeknes Zonālais valsts arhīvs – LNA RZVA utt.). Fonda nosaukumu raksta pēc fonda numura apaļiekavās. Tā **pilno fonda nosaukumu un pilno lietas nosaukumu min tikai pirmo reizi**. Aprakstot ārzemju arhīvā glabātos materiālus, var lietot arhīva šifru oriģinālvalodā vai tulkojumā latviešu valodā.

Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts vēstures arhīvs, 3723. f. (Ludzas pilsētas valde), 2. apr., 446. l. (Ludzas pilsētas valdes sēžu protokoli 1938.–1939. g.).

Saīsinātais variants: LNA LVVA, 3723. f., 2. apr., 446. l., 116. lp.

Latvijas Nacionālā arhīva Rēzeknes Zonālais valsts arhīvs, 1099. f. (Rēzeknes 5.vidusskola), 1. apr., 4. l. (Skolas mācību un audzināšanas darba plāns 1976./77. m. g.).

Saīsinātais variants: LNA RZVA, 1099. f., 1. apr., 4. l., 17. lp.

Personīgā arhīva dokumentu apraksta paraugs:

Rebeka Poļaka [foto]. J. Poļaka personīgais arhīvs, albums Nr.2, 5. lpp.

Muzeja krājuma materiāli jāapraksta sekojoši:

Rakstniecības, teātra un mūzikas muzejs. Jāzepa Vītola fonds k [korespondence]25/10, Nr.214262 (A. Feila vēstule J. Vītolam 08.05.1935.)

RTM, J. Graubiņa fonds, k3/7, [korespondence] Nr.644291 (A. Feila vēstule J. Graubiņam 11.08.1938).

Latgales Kultūrvēstures muzejs. Jūlijs Rozītis [foto], krājums Nr. 4233.

LKM, Skots nu zyrgu rikšošanas sacenseibom Rēzeknē 15. janvārī. [laikraksta *Latgolas Vārds* (19.01.39.) izgriezums], krājums Nr. 2043

Normatīvo akti jāapraksta pēc to oficiālajiem izdevumiem:

Arhīvu likums (2010). Latvijas Republikas likums. <http://likumi.lv/doc.php?id=205971>, sk. 05.11.2015.

Arhīvu likums (2010). Latvijas Republikas likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 35, 3. martā. <http://likumi.lv/doc.php?id=205971>, sk. 05.11.2015.

Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2014.–2020. gadam „Radošā Latvija”. (2014). http://www.km.gov.lv/lv/dokumenti/planosanas_doc.html, sk. 02.02.2015.

Intervijas aprakstā jāsniedz šāda informācija:

pierakstītājs, gads, materiāla nosaukums, glabāšanas vieta, informācija par glabāšanas vienību. Izmantojot Rēzeknes augstskolas (šobrīd Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijas) vēsturnieku transkribētās intervijas, jānorāda tām atbilstošie Mutvārdu vēstures arhīva šifri: Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija (RTA) Mutvārdu vēstures arhīvs (MV) un interviju grupa (Va – vēstures absolventi), (Vd – vēstures studiju programmas docētāji), (Pr – politiski represēto kluba biedri), C – citi. Katrai intervijai jānorāda intervēšanas gads un tās glabāšanas numurs RTA MVA. Piemēram, Vītola, G. (2011). *Intervija ar Ināru Juškevicu*. RTA-MVA/Va, IJ/13.

Ja studiju/bakalaura darbā izmanto personīgajā arhīvā glabātas intervijas, tad pieraksts jāveido sekojoši:

Strods, K., (2013). *Intervija ar Solomu Segalu*. Autora personīgais arhīvs. SS/7.

Runce, I. (2007) *Monsenjora Antona Smeltera (1923–2010) atmiņas*. Autores personīgais arhīvs, AS/2.

3.4. Atsauču noformējums

Atsaucēm jābūt precīzām un viegli identificējamām. Atsauces tiek noformētas, ievērojot bibliogrāfiskā apraksta noteikumus (sk. sīkāk skat. 4.2. nodaļu MN-2014).

Studiju/bakalaura darbā var tikt izmantota:

- numeratīvā norāžu metode,
- mainīgo piezīmju metode,
- pirmā elementa un datējuma metode.

(Sīkāk skat. MN-2014). Jāievēro, ka dažādu atsauču sistēmu sajaukšana (paralēla izmantošana) vienā darbā nav pieļaujama.

Studiju programmā „Lietišķā vēsture” veiktajiem studējošo pētījumiem (studiju/bakalaura darbiem) ieteicams veidot atsauces parindē – katras lappuses lejas daļā zem teksta, atdalot tās no teksta ar svītru. Atsauču sakārtošanai jāizmanto programmas Microsoft Word opcijas *Insert – References – Footnote* (MS Word 2003) vai *References – Footnote*, vai arī *Atsauces – Ievietot vāri (lappuses apakša)*.

Atsauces parindē noformē pēc iespieddarbu bibliogrāfiskā apraksta noteikumiem. Atsauces var numurēt katrai lappusei atsevišķi vai arī veidot secīgu numerāciju visam darbam. Tekstā pēc citāta, fakta vai domas izklāstījuma jāraksta atsauces numurs, paceļot to virs rindas:

.. 2010. gadā¹ ..

Lappuses beigās zem svītras atkārti attiecīgo skaitli un dod grāmatas, raksta pilnu bibliogrāfisku aprakstu vai arī norādi uz nepublicēto materiālu (piem., arhīva šifru). Ja atsauces uz darbu kopumā, atsaucē norāda visus bibliogrāfiskā apraksta elementus; ja tiek citēta dokumenta daļa, minēts kāds fakts, persona utt., atsaucē norāda attiecīgo lappusi vai lappuses (arhīva dokumentiem – lapa vai lapas). Ja vienā atsaucē ir jāatsaucas uz vairākām lappusēm (lapām), starp pirmo un pēdējo lappusi (lapu) liek domuzīmi; ja lappuses (lapas, piemēram, arhīva dokumentiem) neseko cita citai – komatu:

3.–5. lpp.

3., 7., 10. lp.

Ja vienā atsaucē jānorāda vairāki sējumi vai arī vairāki darbi, tos citu no cita atdala ar semikolu. Atsaucoties pirmo reizi uz informācijas avotu, normatīvo aktu vai darbu, jāveido pilna atsauce, t. i., jādod darba vai avota pilns bibliogrāfiskais apraksts. Atsauce atkārtojoties, tās mēdz saīsināt, īpaši, ja atsauce gara.

Ir vairāki atsauču saīsināšanas veidi:

1. Turpmākajās atsaucēs min tikai autoru, darba nosaukumu (saīsinot) un lappusi. Piemēram:

Pilnas atsauces:

¹ Justrell, B. (1999). *What is This Thing We Call Archival Science?* Stockholm: National Archives of Sweden. P. 10.

² Arhīvu likums (2010). Latvijas Republikas likums. *Latvijas Vēstnesis*, Nr. 35, 3. martā. 20. panta otrās daļas 4. punkts. <http://likumi.lv/doc.php?id=205971>, sk. 01.02.2015.

³ Ivanovs, A. (2014). Žurnāls „Latvijas Arhīvi” Latvijas historiogrāfijā. *Latvijas Arhīvi*, Nr. 3/4, 28. lpp.

Saīsinātas atsauces:

¹ Justrell, B. (1999). *What is This Thing..*, p. 35.

² Arhīvu likums (2010). 1. panta 11. punkts.

³ Ivanovs, A. (2014). Žurnāls „Latvijas Arhīvi”.., 17. lpp.

2. Ja uz vienu un to pašu darbu/avotu jāatsaucas atkārtoti, bet starp atsaucēm uz šo darbu/avotu neparādās atsaucēs uz kādiem citiem darbiem, tad darba bibliogrāfiska apraksta vietā raksta: *Turpat* vai *Ibid.* (publikācijām svešvalodās):

¹ Ivanovs, A. (2014). Žurnāls „Latvijas Arhīvi” Latvijas historiogrāfijā. *Latvijas Arhīvi*, Nr. 3/4, 17. lpp.

² Turpat, 20. lpp.

³ Turpat, 31. lpp

Atsauces uz arhīva avotiem darba nodaļās (izņemot pirmo reizi) tiek sniegtas tikai saīsinātā veidā, nenorādot fondu nosaukumus un lietu virsrakstus:

¹ LNA LVVA, 3143. f., 1. apr., 100. l., 3. lp.

3.5. Būtiskākie tehniskās noformēšanas nosacījumi

Izcēlumu, paskaidrojumu lietojums

Lai uzsvērtu domu, izceltu kādu īpatnību, kopsakarību vai secinājumu, studiju/bakalaura darba var izmantot dažādus izcēlumus – slīprakstu, treknrakstu, pasvītrojumu, retinājumu, mainītu burtu lielumu u. tml. Rakstītājam tomēr nevajadzētu pārlietu aizrauties ar izcēlumu lietošanu – tas attiecas kā uz kāda konkrēta izcēluma lietojuma biežumu, tā uz izcēlumu daudzveidību vienā tekstā. Pārmērīgs un nesistemātisks izcēlumu lietojums traucē darba uztverei. Ja izcēlums ir lietots citētā tekstā, jābūt īpašai norādei, ka to ir veicis maģistra darba autors.

Domuzīmes un defises lietojums

Domuzīmi no pārējā teksta atdala ar atstarpēm abās pusēs. Domuzīme lietojama gan izlaista vārda vai vārdu aizstāšanai, gan komatu vai iekavu vietā dažādu teikuma daļu atdalīšanai un/vai dažādu teikuma locekļu savrupināšanai. Domuzīmi bieži lieto vienotājdomuzīmes funkcijā – starp vienojamiem vārdiem bez atstarpēm.

Svarīgi ir nejaukt domuzīmi ar defisi, kas ir īsāka un latviešu valodā tiek lietota samērā reti, izņemot dažādos apzīmējumos. Defisi lieto: 1) vārdu sadalīšanai pārņemšanai jaunā rindā, norādot vārdu zilbes; 2) dubultuzvārdos; 3) marku, standartu u. tml. apzīmējumos, sarežģītu ķīmisko savienojumu nosaukumos un dažos saīsinājumos. Defisi no pārējā teksta neatdala ar atstarpēm. Ja citās valodās (īpaši slāvu valodā) ir samērā biežs defises lietojums, tulkojot šādus vārdus, jāatceras, ka latviešu valodā defise nav jālieto, piem., profesiju nosaukumos.

Divpunktes lietojums

Ar divpunkti norāda atsevišķu vārdu, vārdkopu vai teikuma daļu izlaidumu tekstā. Apaļajās iekavās ietvertu divpunkti lieto arī, lai aizstātu vienu vai vairākus teikumus vai rindkopu. Apaļajās iekavās ietvertu divpunkti no teksta atdala ar atstarpi. To bieži izmanto citējumos.

Slīpsvītras lietojums

Slīpsvītru no pārējā teksta parasti neatdala ar atstarpēm. Piemēram: slīpsvītru lieto, lai apzīmētu alternatīvu (un/vai), kā arī mērvienībās (km/h) un daļskaitļos (2/3).

Atsevišķi datējumu un skaitļu pieraksti

Saliktos datējumus var rakstīt gan vārdiem, gan saīsināti. Studiju/ bakalaura darbā var lietot vienkāršā datējuma pierakstu, ja tajā tiek ievērota latviešu valodā pieņemtā kārtība: diena, mēnesis, gads: 02.03.2007. Taču labāk rakstīt ar vārdiem: 2007. gada 2. marts. Ja iekavās norādīti personas dzīves gadi un minēti tikai cipari, aiz gada punktu neliek: Roberts Mūks (1923–2006).

Skaitļi jāpieraksta atbilstoši latviešu valodā pastāvošajām normām: 2,75 (nevis 2.75); 1000 (nevis 1 000 vai 1,000), 10 000 (nevis 10,000). Ir pieņemts, ka tekstā ciparus līdz 10 raksta ar vārdiem.

Rindstarpas intervāls. Nav pieļaujama rindstarpas intervāla palielināšana starp rindkopām un/vai atsaucēm parindē.

4. STUDIJU/BAKALAURA DARBU IESNIEGŠANA

Studiju/ bakalaura darbs ir jāiesniedz norādītajā termiņā. **Pēc šī termiņa iesniegto darbu aizstāvēšana un novērtēšana tiek rīkota nākamajā gadā.**

Bakalaura darbs ir jāiesniedz 2 eksemplāros (viens – cietajā iesējumā); darbam ir jābūt ierakstītam diskā, ko iesniedz kopā ar darba datorizdrukām. Bakalaura darba elektronisko kopiju, kas ietver arī kopsavilkumu angļu valodā, students konvertē PDF (*Portable Document Format*) formātā un saglabā diskā, ko pievieno maģistra darba datorizdrukām 2 eksemplāros. Digitālo kopiju saglabā ar nosaukumu, kuru veido studiju programma, studenta uzvārds, vārds un noslēguma darba iesniegšanas gads. Nosaukumu veido bez diakritiskajām zīmēm (garumzīmēm, mīkstinājuma zīmēm un šņāceņu apzīmējumiem). Pirms bakalaura darba iesniegšanas tā elektroniskā versija jāielādē plaģiātisma novēršanas sistēmā.

Bakalaura darbā tā vadītājs ar savu parakstu apliecina atbilstību prasībām un rekomendē to aizstāvēšanai. Students darbu iesniedz attiecīgā SV lietvedei. Tālāk darbs tiek nodots izskatīšanai recenzentam. Studentam ir tiesības iepazīties ar sava darba recenziju ne vēlāk kā 24 stundas pirms darba aizstāvēšanas.

Cietajos vākos iesietais eksemplārs pēc darba aizstāvēšanas tiek uzglabāts RTA, otrs eksemplārs – atdots studentam; elektroniskā kopija tiek arhivēta RTA datu bāzē.

5. STUDIJU / BAKALaura DARBU AIZSTĀVĒŠANA UN VĒRĒŠANA

5.1. Darbu aizstāvēšana

Studiju programmā „Lietišķā vēsture” studiju darbu aizstāvēšana pirmā un otrā kursa studentiem notiek vienlaicīgi, sesijas grafikā paredzētajā datumā. Studiju darbu aizstāvēšana ir publiska, tajā piedalās darbu vadītāji, studiju programmas direktors un citi studiju programmas docētāji. Studējošais sava darba aizstāvēšanai sagatavo prezentāciju, kurā ietver svarīgāko informāciju (temats, mērķis, uzdevumi, avoti un literatūra, metodoloģija, svarīgākais darba saturā, rezultāti).

Bakalaura darbu autoriem, lai palīdzētu novērst iespējamus trūkumus, tiek rīkota priekšizstāvēšana (vienu mēnesi pirms bakalaura darba aizstāvēšanas). Priekšizstāvēšanas mērķis – saprast noslēguma darba gatavības pakāpi. Bakalaura darba autors (līdz 10 minūtēm) raksturo pētījuma mērķi, objektu, priekšmetu, teorētisko un empīrisko bāzi, izvirzītos problēmjautājumus, iepazīstina ar darba izstrādes gaitu un aptuveniem tā rezultātiem.

Priekšizstāvēšanā piedalās studiju virziena docētāji – bakalaura darbu vadītāji u.c. interesenti. Priekšizstāvēšanas gaita tiek protokolēta, tās noslēgumā tiek raksturota bakalaura darbu autoru gatavības pakāpe darba izstrādes pabeigšanai.

Priekšizstāvēšana ir pēdējais laiks, kad var notikt precizējumi pieteiktajā bakalaura darba tematā. Par izmaiņām tematā SVP ir jāiesniedz rakstisks iesniegums (sk. 2. pielikumu).

Bakalaura darba aizstāvēšana notiek attiecīgi gala (valsts) pārbaudījumu komisijas atklātā sēdē, par kuras norises datumu bakalaura grādu pretendenti tiek informēti rakstiski ne vēlāk kā 2 mēnešus līdz gala (valsts) pārbaudījumiem. Par komisijas datumiem tiek ziņots arī priekšizstāvēšanas laikā. Sēdē ir jābūt iesniegtiem aizstāvamā darba 2 eksemplāriem, darba kopijas ierakstam diskā, recenzijai un darba vadītāja atsauksmei.

Bakalaura darba aizstāvēšanas kārtība ir šāda:

- 1) darba autora uzstāšanās (10–15 minūtes), kurā raksturo pētījuma problēmu, teorētisko un empīrisko bāzi, izvirzīto hipotēzi (ja tāda ir), iepazīstina ar darba izstrādes gaitu, būtiskākajiem secinājumiem un priekšlikumiem. Uzstāšanās var tikt papildināta ar uzskates vai izdales materiāliem;

2) recenzenta, komisijas locekļu un citu klātesošo jautājumi, uz kuriem bakalaura darba autors atbild uzreiz pēc to uzdošanas;

3) bakalaura darba vadītāja uzstāšanās/atsauksme. Ja darba vadītājs uz sēdi nevar ierasties, komisijas sekretārs vai komisijas priekšsēdētājs nolasa iepriekš iesniegtu rakstisku atsauksmi;

4) recenzenta uzstāšanās, kurā bakalaura darbs tiek vērtēts saskaņā ar izvirzītajiem vērtēšanas kritērijiem. Ja recenzents uz sēdi nevar ierasties, komisijas sekretārs vai komisijas priekšsēdētājs nolasa iepriekš iesniegtu rakstisku recenziju;

5) noslēgums – bakalaura darba autors atbild uz recenzenta piezīmēm, un, ja ir nepieciešams, aizstāv savu nostāju.

Pēc visu bakalaura darbu autoru noklausīšanās komisijas vadītājs izziņo atklātās gala (valsts) pārbaudījumu komisijas sēdes pārtraukumu un paziņo tās atsākšanas laiku. Pārtraukuma laikā notiek komisijas slēgtā sēde, kurā komisijas locekļi lemj par atzīmēm (10 baļļu sistēmā).

Pārbaudījumu komisijas atklātās sēdes turpinājumā tiek paziņoti bakalaura darbu aizstāvēšanas rezultāti.

Ja bakalaura darbs tiek vērtēts negatīvi, tad maģistra darba tematu var pieteikt un aizstāvēt nākamajā studiju gadā. Informācijas un komunikāciju zinātnes SVP padome lemj par to, vai ļaut studentam pārstrādāt jau iepriekš rakstīto tematu vai izvēlēties jaunu.

5.2. Darbu vērtēšana

Bakalaura darbu vērtēšanas kritēriji:

1. Darba temata izvēle, formulējumu skaidrība un darba struktūras loģika:

- izvēlētās pētījuma problēmas aktualitāte, tās izvēles pamatojums;
- pētījuma problēmas formulējuma skaidrība un precizitāte;
- ievada elementu formulējumu precizitāte (pētījuma mērķis, uzdevumi, hipotēze – ja tāda ir – vai problēmjautājumi, priekšmets un objekts);
- Darba struktūras loģiskums un atbilstība pētījuma problemātikai.

2. Darba teorētiskais pamatojums:

- pētījuma problēmas izpētes pakāpes raksturojums un analīze (apzināti un analizēti jau veiktie pētījumi);
- nozīmīgāko pētījumu pārzināšana, izmantojums darbā;
- prasme savienot zinātnisko pētījumu un zinātniski metodiskās literatūras atziņas ar pētījuma praktisko daļu;

- korekts un kritisks literatūras atziņu atspoguļojums darbā un ētikas principu ievērošana, atspoguļojot citu zinātnieku veikumu.

3. Darba metodoloģija un empīriskā bāze:

- izvēlētās metodoloģijas atbilstība problemātikai;
- pētījuma metodoloģijas izvēles pamatojums;
- prasme pielietot izvēlētās metodes datu vākšanai, apstrādei un analīzei;
- pētījuma empīriskās bāzes plašums un atbilstība darba problemātikai;
- pielikumos pievienoto materiālu kvalitāte, atbilstība izmantotajai metodoloģijai.

4. Darba rezultāti un secinājumi:

- prasme analizēt, vērtēt, izdarīt pamatotus secinājumus, izmantojot pētījuma empīriskos datus;
- prasme kritiski izvērtēt iegūtos rezultātus un argumentēti pamatot savu viedokli;
- secinājumu un/vai izstrādāto priekšlikumu oriģinalitāte;
- secinājumu un/vai izstrādāto priekšlikumu praktiskā nozīme.

5. Atbilstība zinātniski pētnieciska darba kritērijiem:

- atbilstošs darba apjoms;
- precīza atsauču un norāžu sistēmas izmantošana;
- darba atbilstība tehniskā noformējuma prasībām (formatējums, lappušu iestatījumi, burtveidoli);
- ilustratīvā materiāla izmantošana tekstā un atbilstošs noformējums;
- korekta zinātniskā valodas stila lietošana pētījumā.

Tiek vērtētas arī bakalaura grāda pretendenta prasmes, aizstāvot un prezentējot savu pētījumu. Bakalaura darba vadītājs savu vērtējumu atspoguļo rakstiskā atsauksmē, recenzents – recenzijā.

5.3. Darba vērtējuma apelācija

Saskaņā ar RA nolikumu „Nolikums par valsts un gala pārbaudījumiem RA” studentam ir tiesības ne vēlāk kā nākamajā darba dienā pēc pārbaudījuma rezultātu saņemšanas līdz plkst. 12.00 iesniegt RA Kancelejā studiju prorektoram adresētu motivētu apelāciju ar iebildēm pret pārbaudījumu komisijas darbību.

Apelācijas iesniegums tiek izskatīts divu darba dienu laikā, sniedzot izvērstu pamatojumu pieņemtajam lēmumam un atbildot uz studenta iebildumiem. Apelācijas gaitā pieņemtais lēmums ir galīgs, tas rakstiski tiek paziņots apelācijas iesniedzējam.

LITERATŪRA

Metodiskie norādījumi studiju pētniecisko darbu izstrādei un aizstāvēšanai Rēzeknes Augstskolā.
Rēzekne, 2014.

Čakša, V.(2006). *Metodiskie norādījumi zinātnisko darbu izstrādāšanai vēsturē un kultūras vēsturē.*
Rēzekne: RA Izdevniecība

Ivanovs, A. (2016) *Metodiskie norādījumi maģistra darbu izstrādei un aizstāvēšanai studiju programmā „Arhīvniecība”*

PIELIKUMI

1. pielikums

Pārskats par biežāk lietotajām pētnieciskajām pieejām un vēstures zinātnes metodēm

Nr. p.k.	Pieeja/Metode	Pielietojums pētījumos	Teorētiķi	Īss pieejas/metodes raksturojums
1.	Vispārzinātniskās metodes			
	1.1. Abstrahēšana, 1.2. analīze un sintēze, 1.3. indukcija un dedukcija, 1.4. vēsturiskā un loģiskā, 1.5. modelēšana	Izmanto empīriskā un teorētiskā līmenī, nosakot pētījuma formu, kā arī vispārinot pētījuma gaitā iegūtās atziņas darba saturā un veidojot secinājumus nodaļu beigās un darba nobeigumā.	Dažādu laikmetu filosofi (Sokrāts, Aristotelis, Dekarts,	Pētnieka domas sākumpunkts ir problēma. Abstrahēšana – metode, ar kuras palīdzību domāšanā notiek konkrētā priekšmeta vai parādības interesējošo pazīmju, īpašību, sakaru izdalīšana, atdalīšana, fiksācija un vienlaicīgi daudzu citu pazīmju, īpašību, sakaru un attiecību neievērošana, vērā ņemšana. Abstrahēšanu saprot arī kā procesu, kura rezultāts ir abstrakcija. Izdala divas procesa stadijas: 1) pirmā stadija – priekšmeta, parādību īpašību, pazīmju u.c. novērtēšanas, būtiskā no nebūtiskā atšķiršanas un svarīgākā izdalīšanas stadija; 2) otrā stadijā – objektu aizvieto ar citu – ne tik bagātu ar īpašībām kā pirmais un būtībā tas ir pirmā modelis. Abstrahēšanās ir būtiska iecerētā pētījuma struktūras un noteikšanas un metodoloģijas izvēlē. Analīze ir loģiskās domāšanas paņēmieni, izziņas metode, kas paredz pētāmā priekšmeta sadalīšanu elementos (daļās, atsevišķās pazīmēs, īpašībās, attiecībās), lai pēc tam katru no šiem elementiem izziņātu atsevišķi kā veselā daļu. Tādā

				<p>veidā iegūto informāciju par katru problēmas elementu apvieno ar citas metodes – sintēzes – palīdzību. Šāda apvienošana ir iespējama, ja ir noskaidrotas pētāmo elementu savstarpējās cēloņsakarības un mijiedarbība.</p> <p>Indukcija ir domas gaita no atsevišķā vai no vairākiem līdzīgiem novērojumiem uz vispārīgo (priekšmetu un parādību, notikumu, darbību, īpašību, līdzību un atšķirību noteikšana uz pazīmju pamata; materiāla izklāsta formāts pētījumā).</p> <p>Dedukcija – domas gaita no vispārējā (vispārinātās pieredzes) uz atsevišķo gadījumu, detaļām, izpausmēm u.c. pazīmēm. Jaunas atziņas iegūst, balstoties uz elementu, parādību, izpausmju savienošanu; izklāsta forma pētījumā.</p> <p>Vēsturiskā izziņa ir dabas un sabiedrības priekšmetu, parādību, procesu izpēte un vērtēšana laikā un telpā (pētāmā objekta rašanās, attīstības un izmaiņu kontekstā, tā savstarpējās attiecībās ar apkārtējo vidi un konkrētu sabiedrību raksturojošajām politiskām, ekonomiskām, kultūras u.c. iezīmēm).</p> <p>Loģiskā izziņa nosaka vispārējās likumsakarības un pazīmes, kas eksistē starp objektīvām parādībām un norisēm. Loģiskās izziņas formas ir <i>jēdziens, spriedums, slēdziens</i>.</p> <p>Modelešana ir izziņas objektu pētīšana ar modeļu palīdzību. Modelēšanas veidi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • priekšmetiskā, kad pētījumā atveido objekta noteiktus ģeometriskos, fiziskos, dinamiskos, funkcionālos raksturojumus. • vieliski matemātiskā, kad izmanto modeļus ar savādāku fizikālo dabu nekā oriģināliem, bet pieļauj vienādu matemātisku aprakstu; • loģiski matemātiskā, kad izmantojamie modeļi tiek konstruēti no zīmēm (abstraktie modeļi). <p>Vēstures zinātnē modeļus galvenokārt veido kompakta pētījuma satura ilustrēšanai</p>
2.	Vēstures zinātnes vispārīgās pieejas	Pielietojums pētījumu jomās		
	2.1. Historisms	<p>Mentalitāšu vēsture</p> <p>Lokālā vēsture (dzimtu, draudžu, pagastu, pilsētu, skolu u.c.)</p> <p>Sociālā vēsture</p> <p>Kultūras vēsture</p> <p>Mutvārdu vēsture</p> <p>Dzimtu vēsture</p>	<p>D. Viko, M. Monteņs, G. F. Hēgelis, K. Markss, K. Popers, T. Parsons, H.G. Gadamers, E. Kasīrers. Annāju skolas teorētiķi - M.Bloks, L. Fevrs F. Brodēls, Š. Morazē, R. Mandrū, Ž. Legofs, J.</p>	<p>Pieceja ir hermeneitiska, jo piešķir lielu nozīmi piesardzīgas, stingras un kontekstualizētas informācijas interpretēšanai un/vai nosacīta, jo noraida priekšstatus par universālu, visaptverošu un interpretācijai nepakļaujamu vēstures situācijas vēstījumu.</p> <p>Galveno nozīmi vēstures izpratnē piešķir vēstures apziņai (cilvēku domāšanas veidam), idejām, kas ietekmē sabiedrisko apziņu;</p> <p>atzīst, ka katram vēstures periodam ir raksturīgas savas unikālas pārlicēības, ka visas kultūras parādības ir vēsturiski noteiktas; notikumus, kurus nosaka vai ietekmē apstākļi, un vēsturei raksturīgo procesu nevar kontrolēt atsevišķs cilvēks;</p> <p>uzsver, cik svarīga ir "vēsture" kā standarta vērtība (vēsturiski notikumi regulē dabisku attīstību); dabas likumiem ārpus cilvēku kontroles nav ietekmes uz vēsturiskiem notikumiem; notikumu</p>

		Historiogrāfija u.c.	Heizinga, Ž. Revēls, P.Norā u.c.	gaitu nosaka nemainīgi likumi vai cikliskie modeļi (vēsturiskie apstākļi, nevis cilvēki).
	2.2. Mikrovēsture	Dzimumu vēsture Intelektuālā vēsture Mentalitāšu vēsture Mutvārdu vēsture Lokālā vēsture Ikdienas dzīves vēsture Cilvēka uzvedība noteiktos vēsturiskajos apstākļos u.c.	E.L. Ledurī, K. Ginsburgs, D. Levī	Mikrovēsture savos ir kā šaurajos un tāpēc grūti pieejamajos rāmjos, salīdzinot daudzveidīgos avotus, pēta sociālās pašapziņas prakses, radniecīgos sakarus, atsevišķu indivīdu un kopienu (ģimenes, uzņēmumu, skolu, draudžu, pagastu, pilsētu u.c.) vēsturi, atklājot priekšstatus un vērtības, kurus tie nes sevī. Nozīmīga loma ir naratīvam. Šī pieeja pētniekam nodrošina iespēju izmantot minimālu analīzes avotu daudzumu, kuru maksimāli detalizēta izpēte neierobežo vispārīgās iespējas, jo katrs mikrokollektīvs organiski veido sociālo saikni ar laiku un telpu, kuru rekonstrukcija ir arī makrovēstures mērķis.
	2.3. Diskursa analīze	Preses kā vēstures avota izmantošana Sociālā vēsture Sociālā atmiņa Cilvēka rīcība un uzvedība vēstures situācijā Mutvārdu vēsture Lokālā vēsture Sabiedrisko kustību vēsture u.c.	M. Fuko R. Barts G.C.Spivaks	Diskursa analīzes pamatuzdevums ir ar intertekstualitātes palīdzību atklāt konkrēta laika, konkrētas problēmas (fakta) uztveri no iesaistīto cilvēku, sabiedrības puses (tie varētu būt dažādi avoti no laika, piemēram, plakāts, teksts, dokuments, attēls u.c. intertekstualitātē ar pārējiem avotiem, kas atklāj sociālo atšķirību veidošanu un ļauj rekonstruēt cilvēku uztveres un nozīmes īpatnības. Pētnieks koncentrējas uz centieniem atbildēt uz jautājumiem par sociālo sabiedrības praksi, kas nosaka rīcību un atklāj sociālo atšķirību veidošanos. Kā problēma šai metodei ir grūti novelkamā robeža starp nepieciešamo avotu daudzumu intertekstualitātei – kad tie ir pietiekami un kad tie ir par daudz. Turklāt ir nepieciešams arī pareizi pamatot un saskatīt šo intertekstualitāti. Diskursa analīzes ietvaros tiek lietots jēdziens „interpretatīvais materiāls” – tas ir atsevišķu jēdzienu, metaforu kopums, kas tiek lietots diskursa ietvaros un ap ko organizējas pārējie jēdzieni.
		Specifiskās metodes		
		Kritiskā diskursa analīze (KDA)	R. Vodaka M. Reizigls	KDA pēta kā sociālā pasaule tiek konstruēta noteiktos patiesības režīmos. Diskursa analīzes uzdevums ir identificēt iespējami vairāk noteicošo apstākļu, kādos radies teksts, un šī teksta īpašības, kas varētu palikt nepamanītas, kā arī censties izprast sociālās realitātes veidošanās principus. Analīze cenšas skatīties arī uz autoritātes un atšķirību sociālo konstruēšanu. Diskurss tiek saistīts ar varas jēdzienu – tas pats par sevi ir varas

				<p>pilns, jo tas ir veidojošs, ražojošs. Viss diskurss ir veidots, lai pārliecinātu. Taču diskurss nav represīvs, tas neuzspiež noteiktu domāšanu, bet gan veido cilvēku diskursa ietvaros. Daži diskursi ir spēcīgāki par citiem, tiem ir institucionāla vara – policija, cietumi utt. Vara rada zināšanas, zināšanas kalpo varai – tā viena otru papildina un veido. Jebkurš diskurss apgalvo, ka tā zināšanas ir patiesas. Pamats, uz kura balstās pieņēmums, ka zināšanas ir patiesas ir atkarīgs no vēsturiskajiem apstākļiem. Svarīgi ir saprast, kā diskurss dara to, ko tas dara, vai ko izdarīja. KDA ir orientēta uz analīzes ietvariem, kuros sistemātiskā veidā diskursa interakcija un tekstu īpašības tiek sasaistītas ar politisko, sociālo un kultūras kontekstu. KDA ietvaros svarīgi ir saprast attiecības starp šiem elementiem. Svarīgs ir arī kodēšanas process, identificējot galvenos motīvus.</p>
		Vēsturiskā diskursa analīze(VDA)	R. Vodaka M. Reizīgls	<p>VDA veids, kas pārstāv sociāli filozofisko orientāciju. Pētot vēsturiskas tēmas un tekstus, diskursīvo darbību vēsturiskās dimensijas noteikšanā tiek mēģināts iegūt pēc iespējas vairāk informācijas par vēsturisko kontekstu un sākotnējiem vēsturiskajiem avotiem, kuros ir fiksēti diskursīvie notikumi, turklāt tiek ņemts vērā arī tas, kā diskurss mainījies laika gaitā.</p> <p>DVA ir metode, kura problēmu izvērtē maksimāli daudzveidīgi, tādējādi mēģinot padarīt skaidrākus problēmas iemeslus un piedāvājot iespējamo risinājumu. Izmantojot šo analīzi, nepietiek tikai apzināt konkrētus izteikumus, bet nepieciešams tos skatīt plašākā vēsturiskā kontekstā, tādējādi mēģinot saprast to nozīmi.</p>
		Spoguļmetode	Ž. Kaizers	<p>Tiek izmantota kā papildus metode, analizējot preses izdevumus, ja pētniekam interesē noteikt tēmu proporcijas, reklāmas laukuma attiecību pret pārējo avīzes laukumu utml. Šajā gadījumā tiek izmērīts interesējošajai tēmai veltīto rakstu laukums (garums cm x platums cm+ raksta laukums cm). Šādi var salīdzināt arī vienai tēmai veltīto rakstu laukums dažādos preses izdevumos. Dažkārt tiek skaitītas rindiņas attiecīgās tematikas rakstiem un izdarīti atbilstoši secinājumi. Ar šo metodi var papildināt pētījumu, tostarp arī kontentanalīzes metodi.</p>
		Salīdzināšanas metode	V.Humbolts J.Grimms, O.Konts, A.F.Pots, A.Šleihers, F. de Sosīrs, I.A.Boduēns de Kurtenē u.c.	<p>Ar metodes palīdzību izdara secinājumus par pētāmo parādību strukturālo līdzību, paralēlēm, analogijām, t. i. kopīgo izcelsmi, konstatējot līdzību pēc formas. Izmantojama gadījumos, kad tēmā ir ļoti liels informācijas apjoms.</p>
	2.4. Kontentanalīze	Specifiskās metodes		<p>Vēstures pētīšanas metode, kurā kultūras parādības analizē ar dabas zinātņu metodoloģiju.</p>

		<p><i>Random</i> (nejaušs, izlase);</p> <p><i>Stratified</i> (stratifikācija) – ja ir dažādas grupas, tad no tām noteiktu skaitu no katras</p> <p>Sistemātiskā – katru 2., katru 6. u.tml.</p> <p><i>Cluster</i> – dažādas grupas no izlases (<i>random</i>).</p>	<p>B. Berelsons, H. Lassvelis, P. Lazarsfelds, G. Gerbners, K. Krippendorfs O. Holsts</p>	<p>Kontentanalīze kā arī vēsturiski salīdzinošie pētījumi un statistikas datu analīze pieskaitāma tā sauktajām "neuzbāzīgajām" metodēm (<i>unobtrusive methods</i>), kuru priekšrocība ir saistāma ar pētniecisku tehniku, kas neiejaucas un ir nereaktīva attiecībā uz pētāmo objektu. Pamatā tekstu un attēlu simbolisko īpatnību sasaiste ar kultūras, ideoloģijas, ekonomikas u.c. kontekstu. Kontentanalīze ir balsīta uz noteiktu avotu kopumu, kurš tiek pakļauts analīzei, nosakot izraudzīto elementu (indikatoru) atkārtotās biežumu tekstos vai attēlu grupā un šī biežuma tendenču analīzi.</p> <p>Avotiem ir jābūt gan reprezentatīviem, gan nozīmīgiem. Šī pieeja ietver pētnieka centienus no visa pieejamā avotu daudzuma izvēlēties noteikta (arī paša definēta) principa noteiktu skaitu, kas kļūst par „paraugu”. Kontentanalīzē visiem teksta vai attēla elementiem ir jābūt ietvertiem kādā no paraugā noteiktajām kategorijām, kategorijas nevar pārklāties, kategorijām ir jābūt analītiski apstrādājamām un pētījumam nozīmīgām.</p>
	2.5. Dekonstruktīvas pieeja	<p>Biežāk izmanto marginālo sociālo grupu vēstures pētījumos</p>		<p>Pieejas mērķis ir attīstīt daudz kultūru izpratni praktiķu un pētnieku vidū, balstoties uz prasību ievērot un cienīt cilvēku daudzveidību.</p>
	<p>Cieši saistīta ar strukturālisma, poststrukturālisma, feminisma u.c. teorijām</p>		<p>Ž. Deridā, B. Andersons Antropoloģijā K. Levī-Stross; literatūras un kultūras studijās R. Jākobsons, R. Barts, Ž. Ženets, psihoanalīzē Ž. Lakāns, intelekta vēsturē M. Fuko, marksisma teorijā L. Altisērs, feminismā J. Kristeva, E. Višgoda, K. Gilligena, Dž. Batlere u.c.</p>	<p>Būtība: sadalīt pētāmo realitāti pa sastāvdaļām, kuras izvērtējums balstās uz valodu kā realitātes konstrukcijas pamatu.</p> <p>Dekonstruktīvu var definēt kā kritiku, kas vērsta pret hierarhiskajiem pretstatiem — iekšpuse/ārpuse, prāts/ķermenis, burtiskais/metaforiskais, runa/rakstība, klātbūtne/prombūtne, kultūra/daba, forma/nozīme.</p> <p>Dekonstruēt šādu pretstatu nozīmē 1) parādīt, ka tas ir nevis dabisks un neizbēgams, bet gan ir konstrukcija, ko ar valodas starpniecību radījuši diskursi, kurus tas pamato; 2) pierādīt, ka dekonstrukcijas procesā norit konstruēšana, t.i., mēģinājums šo pretstatu izjaukt un pārrakstīt — nevis iznīcināt to, bet piešķirt tam atšķirīgu struktūru un funkcionalitāti.</p>
	2.6. Novadpētnieciskā pieeja	<p>Specifiskās metodes</p>		<p>Būtība</p>
		<p>Ģenēzes jeb aprakstošā (vēsturiski ģenētiskā) metode</p>	<p>Tukidīds</p>	<p>Īpašības, cēloņus, pretrunas aplūko attīstībā, atspoguļojot procesu.</p> <p>Mīnusi: nav izteiktas metodoloģijas, neuniversāla, liela subjektivitāte, detaļu un fakti</p>

				pārbagātība, kas var novest pie atkārtošānās. Grūti savienot ar citām metodēm. Noder, lai fiksētu kāda fenomena situāciju miera stāvoklī. Induktīva (no detaļām uz vispārīgo) un aprakstoša, nevis pētnieciska metode.
		Retrospektīvā metode		Izmanto, lai sniegtu ieskatu pētāmā laikmeta raksturojumā, sagatavotu lasītāju pārejai pie detalizēta pētāmā priekšmeta atspoguļojuma (hronoloģiski secīga notikuma jeb parādības izklāsta).
		Problēmu hronoloģiskā metode		Pieder pie aktualizācijas metožu grupas. Pētnieks izdala aplūkojamās tēmas problēmas un analizē tās hronoloģiskā secībā, rekonstruējot to ģenēzes procesu
3.	Konkrētu paņēmieni un principu sistemātisks kopums vēstures materiālu un avotu teorētiskai analīzei, gūstot pēc iespējas objektīvāku un pamatotāku informāciju.			Pielietojums
		Avotu pētnieciskā metode		Ietver avotu un literatūras apskatā. Lai pārbaudītu avota ticamības pakāpi, pētījumos jāizmanto avota iekšējā (autors(i), satura idejas, adresāts, nozīme pētījuma problēmas atklāšanā u.c.) un ārējā (arhīva dokumenta ārējo pazīmju izpēte datēšanas un atribūcijas nolūkos, lai atklātu viltojumus); periodikas avotos – izdevējs, laikmeta ideoloģijas ietekme, eksemplāru skaits u.c. Ārēja un iekšējā kritika joprojām ir pašas nozīmīgākās vēstures izpētes metodes, kas nosaka vēstures pētniecības specifiku un atšķirību no saskarjomām (sociālās zinātnes, antropoloģija, filoloģija, kulturoloģija u.c.) Šī metode tiek izmantota, lai avotu informācija būtu ticama. Pētījumā obligāti ir savstarpēji jāsalīdzina dažādu vēstures avotu sniegtā informācija.
		Salīdzināšanas metode <i>(paradigmātiskā salīdzināšana - kādu daudzārt sastopamu fenomenu pieņem kā kopīgu un meklē reģionālās atšķirības; analoģiskā salīdzināšana - balstoties uz fenomenu līdzību, meklē atšķirīgo,</i>	V.Humbolts O. Konts, J.Grimms, A.F.Pots, A.Šleihers, F. de Sosīrs, I.A.Boduēns de Kurtenē	Ar metodes palīdzību izdara secinājumus par pētāmo parādību strukturālo līdzību, paralēlēm, analoģijām, t.i. kopīgo izcelsmi, konstatējot līdzību pēc formas. Izmantojama gadījumos, kad tēmā ir ļoti liels informācijas apjoms un tā pāraugusi valsts robežas. Raksturīgā īpatnība ir, ka tā reproducē un salīdzina arī dažādām materiālās kultūras un zināšanu nozarēm kopīgos vissenākos elementus. Metode ļauj fiksēt parādības, ko bez salīdzināšanas var palaist garām nepamanītas, palīdz definēt un precīzāk aprakstīt fenomenus (piem, "autoritārs" vai "totalitārs" režīms), jēdzienus. Efektīvāka, ja salīdzina parādības, kas fiksējamas vienā laikā un reģionā, jo fons līdzīgs.

		kopīgo, savstarpējās ietekmes).		
		Biogrāfiskā metode	E. Tonkina B. Meeirhofs, P. Reidīns, E. Sapīrs, P. Tomsons, A. Portelli u.c.	Mērķis - saistīt notikumu mikro sociālā līmeņa izpratni ar izpratni par makro struktūrām un institūcijām, turklāt skatot sociālo pārmaiņu procesus ilgākā laika periodā. Izziņas avoti – dzīvesstāsti, dzīves vēstures, kā arī var tikt lietoti citi biogrāfiskie dokumenti: autobiogrāfijas, dienasgrāmatas, vēstules, fotogrāfijas, ģimenes ģealoģijas. Pamatatziņa - cilvēki ir aktīvi <i>agenti</i> vēstures procesā, kuri konstruē paši savu pasauli. Kopš 20. gs. vidus naratīvs (stāsts) vairs netiek uzlūkots kā vienkārša informācija par kaut ko, bet pati stāsta uzbūve (saturs, forma, izteiksmes līdzekļi utt.) tiek uzlūkota kā tāda, kas nes informāciju par kultūru un sabiedrību, kurā dzīvo konkrētais stāstītājs. Lauj noteikt attiecības starp dzīvi, pieredzi un stāstu par to.
		Kultūrvēsturiskā metode	K. Lamprehts	Vēstures pētīšanas metode, ar kuras palīdzību skaidro vēsturi kā zinātņi par sabiedrības attīstības likumsakarībām, balstoties uz postulātu, ka vēsture ir nevis izcilu personu dzīves un politiskās darbības apraksts, bet gan kultūras izmaiņu pētīšana, kultūru uztverot kā materiālajās attiecībās ietilpstošu, stihiski veidojošos kolektīvo grupas apziņu, kas izpaužas sociālās dzīves iekārtā un sadzīvē.
		Psihoanalīzes jeb psihovēstures metode Trīs novirzieni: 1. Bērnības vēsture 2. Psihobiogrāfija (cilvēka rīcības motivācijas izpratnei). 3. Grupas psihovēsture (lielāku grupu rīcības motivācijas izpratnei).	Z. Freids, L. de Mauze, V. Reihls, Ē. Fromms	Vēstures pētīšanas metode, kurā koncentrējas uz zemapziņas simboliem un asociācijām, kolektīvām sabiedrības vēlmēm, bailēm un citām sajūtām un praksēm. Psihovēsture cenšas pētīt vēstures notikumu psiholoģisko motivāciju. Centrā atrodas iespējamā skatītāju reakcija uz redzēto, izpratne par redzēto. Apvieno psihoterapijas pieņēmumus ar sociālo zinātņu metodoloģiju, lai saprastu emocionālos iemeslus grupu, nāciju sociālo un politisko uzvedību. Saistīta ar biogrāfisko metodi.
		Klasifikācijas metode		Vēstures pētījumā var klasificēt, piemēram, ģeogrāfiskās vides objektus, pilsētvides iezīmes, demogrāfiski statistiskos rādītājus, zinātņu nozares, tautības, valodas, amatniecības, lauksaimniecības, rūpniecības u.c. produkcijas veidus utml. Pēc iepriekš izveidotā plāna apkopo un klasificē materiālu pēc būtiskām pazīmēm - hronoloģiskā principa, alfabēta u.c., - katrs klasifikācijas veids parāda aplūkojamo informāciju no cita skatupunkta, atsedzot jaunus kvalitatīvos aspektus.
		Struktūru sistēmu metode		Pētāmo fenomenu uztver kā sistēmu, noskaidrojot tās struktūru, funkcijas, pētāmā apjoma apakšējo robežu jeb mazāko elementu, t.i. faktiski modelējot elementu savstarpējo mijiedarbību un visas sistēmas mijiedarbību ar ār pasauli. Mīnusi: nefiksē procesus un pārmaiņas, visu nav iespējams šādi modelēt. Parasti tiek izmantota, pētot sociālās un politiskās kustības, organizācijas.

				Metodi pielietojot, svarīgi ņemt vērā 2 paradoksus: 1) <i>hierarhijas paradoksu</i> - jebkura sistēma vienmēr ir lielākas sistēmas komponents; 2) <i>veseluma paradoksu</i> - par spīti hierarhijas paradoksam, tā tomēr ir autonoma sistēma, viens veselums.
		Sinhronā un diahronā (periodizācijas) metode:		<p>Cilvēku darbība, laiks un telpa ir galvenie mērīšanas sistēmas elementi, kuru vēstures pētījumā lieto, lai varētu sakārtot secīgi notikumus, noteikt notikumu ilgumu, intervālu starp tiem, kā arī kvalitatīvi tos raksturot.</p> <p>Sinhronais laiks - dažādi notikumi, darbības u.c.) vienā laika vienībā, diahronais laiks - kontinuitāte [nepārtrauktība] laikā un telpā (starp paaudzēm, tradīcijām, mākslas virzieniem u.c.).</p> <p>Pētnieks sadala problēmas hronoloģiski, pētot tās laikā un telpā ar sinhrono un diahrono tabulu palīdzību.</p>
		Sistēmu diahronā metode		Ikvienu sabiedrības radītu sistēmu, piemēram, izglītības sistēmu, laikā un telpā var aplūkot divās dimensijās – vertikālā (viena otrai hronoloģiski sekojošu sistēmu veidā) un hronoloģiskā (pastāvošo sociālo struktūru un institūtu sistēmā), t.i. izmantojot ģenētisko vai strukturāli funkcionālo pieeju
		Retrospektīvā metode		izmanto, lai sniegtu ieskatu pētāmajā problēmā (objektā), sagatavotu lasītāju pārejai pie dziļas un detalizētas problēmas (priekšmeta) izpētes, sniedzot pārskatu par pētāmo situāciju. Piemēram, rakstot par kādu periodisko izdevumu noteiktā laika periodā tiek dots retrospektīvs ieskats attiecīgā laikmeta un periodisko izdevumu raksturojumā; pētot kādas nacionālās minoritātes kultūru konkrētā laikā un telpā, vēlams sniegt retrospektīvu ieskatu nacionālās minoritātes vēsturē kopumā (vai attiecīgajā reģionā).
		Hipotētiski deduktīvā metode		Paņēmiens, kas izvirza hipotētiskus apgalvojumus un tad uz citu esošo zināšanu pamata šīs hipotēzes pārbauda, atvasinot no tām secinājumus un salīdzinot tos ar faktiem. Metodes pielietošana saistīta ar vairākām metodoloģiskām operācijām: faktu salīdzināšanu, pastāvošo jēdzienu revidēšanu, jaunu jēdzienu veidošanu, hipotēžu saskaņošanu ar citiem teorētiskajiem atzinumiem utt
		Mentālās kartogrāfijas jeb vēsturiskās ģeogrāfijas metode	K. Piekers, M. Ekerts	<p>Pētot politiskās pārmaiņas, sabiedrībā dominējošās nostādnes vai autoru ideoloģisko pozīciju un subjektivitātes pakāpi, analizējot izmantotos katogrāfijas materiālu saturu un pasniegšanas veidu, politiķu publiskās runas, publikācijas, iedzīvotāju aptaujas.</p> <p>Pēta dažādām sociālajām grupām adresētos kartogrāfiskos materiālus, nosaka pārmaiņu ietekmi dažādu sociālo grupu skatījumā uz vēsturi, "vēsturisko ienaidnieku" u.c.</p>
		Statistikas metode (grafiku diagrammu		Izmanto, lai pētījumā iegūtos kvantitatīvos (piem., statistiskos) rādītājus padarītu uzskatāmākus,

		un tabulu izmantošana)		koncentrētākā, pārskatāmākā veidā pasniegtu informāciju. Būtība - kvantitatīvo lielumu parādīšana ar ģeometriskām līnijām, punktiem, diagrammām. Palīdz analizēt vēstures pētījuma objektivitāti un (ja tādi ir) slēptos mērķus, kā arī ideoloģisko ievirzi, aplūkojot, kāda veida diagrammas un statistikas rādītājus autors izmanto (kas noklusēts?), lai ilustrētu savu koncepciju.
		Vēsturiski tipoloģiskā metode		Izmanto veicot pēc jēgas līdzīgu priekšmetu, parādību, procesu, sakārtošanu (sadališanu) noteiktos kvalitatīvos tipos (klasēs), balstoties uz kopīgām būtiskām pazīmēm. Tipoloģija, būdama formā klasifikācijas paveids, ir būtības analīzes metode. Lai arī sabiedrības attīstība ir nepārtraukts dinamisks process, tomēr vēstures notikumu ritējumā viens kvalitatīvs stāvoklis tiek nomainīts ar citu būtiski atšķirīgu stadiju. Tipoloģiju izmanto, lai parādītu viendabīgu objektu virzību telpiskā un laika aspektā, tāpēc tā jāatšķir no klasifikācijas un grupēšanas.
4.	Kvalitatīvās metodes	Salīdzinoši jaunas pētnieciskās tehnikas (19. gs.s.), ko ietekmēja sociālo zinātņu attīstība.	F. Le Plē, U. Tomass un F. Znaņeckis	Izmanto empīriskās informācijas ievākšanai un analīzei, kā arī ticamības paaugstināšanai.
		Novērošana, dokumentu analīze, intervijas, masu aptaujas, padziļinātas intervijas grupā, statistiskā datu apstrāde, individuāli projektīvā testēšana, "Fokusa grupu diskusijas" (FGD) u.c.	J. Moreno, K. Rodžers. R. Mertons T. Lovaks	Ar šo metožu palīdzību iegūst informāciju par kādas parādības būtību un dažādiem aspektiem, pēta viedokļu dažādība, meklē atbildes uz jautājumiem – kāpēc?, kā? 20.gs. 50.–80. g. un mūsdienas ievieš grupas diskusijas, ko izmanto tirgus, mārketinga, Politikas, socioloģiska rakstura u.c. pētījumos.
5.	Kvantitatīvās metodes			Ar to palīdzību iegūst kvantitatīvu, skaitlisku informāciju par kādas parādības izplatību, meklē atbildes uz jautājumiem – cik daudz?, cik bieži?, cik liela daļa no..?
		Aptauja, telefonintervija, anketēšana interneta aptauja, statistikas datu apstrāde u.c.		Retāk izmantotas kvantitatīvo pētījumu metodes: Dienasgrāmatas - respondents noteiktu laika periodu (dienas, nedēļas) pēc instrukcijām pilda dienasgrāmatu par noteiktu tēmu (mājsaimniecības budžeta pētījumi (ienākumi, izdevumi), laika izlietojuma pētījumi (cik daudz laika katru dienu patērē dažādām darbībām u.tml.) u.c.) Pasta aptaujas - anketas nosūta pa pastu, respondents to aizpilda un sūta atpakaļ. Kvantitatīvs novērojums – tiek novēroti un pēc noteiktiem kritērijiem fiksēti kādi procesi,

				<p>piemēram, satiksmes plūsma, pasažieri sabiedriskajā transportā, kādas iestādes apmeklētāju uzvedība u.tml.</p> <p>Sekundārā datu analīze – netiek veikta jauna aptauja, bet izmantoti iepriekš veiktu aptauju rezultāti, analizējot tos saskaņā ar pētījuma mērķiem.</p>
	Kombinētās kvantitatīvās un kvalitatīvās pētījumu metodes	Atkarībā no pētījuma mērķa, noskaidrojamo jautājumu loka viena pētījuma ietvaros		<p>Piemēram, lai noskaidrotu ko vairāk par kādu parādību, jautājumu, var tikt veiktas fokusgrupu diskusijas vai dziļās intervijas. Pēc tam, balstoties uz iegūto informāciju, var izveidot aptaujas anketu un veikt kvantitatīvu aptauju (izmantojot kādu no intervēšanas vai anketēšanas metodēm).</p> <p>Viena pētījuma ietvaros var tikt izmantotas vairākas kvantitatīvās un kvalitatīvās metodes.</p>
	Vēstures zinātnes pieeju ietvaros izmantoto kvalitatīvo un kvantitatīvo metožu izvēles priekšnosacījumi			<ol style="list-style-type: none"> 1. Pētījuma mērķis, tēma un iegūstamās informācijas loma pētījumā (ko nepieciešams noskaidrot, kāda veida jautājumi jāizpēta?) 2. Pētījuma mērķa grupa (par kuru sabiedrības grupu ir nepieciešams ievākt informāciju?) 3. Pētījuma dalībnieku izlases veids un apjoms (kāda informācija ir pieejama par mērķa grupu, kur un kā to iespējams sasniegt informācijas ieguvei – vai ir zināmi telefonu numuri, e-pasta adreses, dzīves vieta u.c., cik precīzi un reprezentatīvi dati nepieciešami, cik liels respondentu skaits nepieciešams?) 4. Pieejamie laika un finanšu resursi (cik ātri nepieciešams sasniegt rezultātu, kādus finanšu resursus iespējams atvēlēt pētījuma veikšanai).

Literatūra:

1. Braudel F. On history. Chicago, 1980
2. Haupt H.G., Kocka J. *Geschichte und Vergleich*. Frankfurt am Main, 1996
3. *Historische Methode*. München, 1988.
4. La Capra D. *History and Criticism*. Ithaca, 1985.
5. Rose Gillian. *Visual Methodologies: an introduction to the interpretation of visual materials*. London: Sage Publications: 2007
6. Strauss, Anselm L., *Qualitative Analysis for social scientists*, Cambridge university press, 1987
7. Topolski J. *Methodology of History*. Warsaw, 1976
8. *The Postmodern History Reader*. London, New York, 1998
9. Watson L.C., Watson Franke M.B. *Interpreting Life Histories*. New Brunckwick; New Jersey: Rutgers University Press, 1985.
10. Varslavāns, A. Ievads vēstures zinātnē. Rīga: 2001
11. Van Peer, W., Hakemulder, F., Zyngier, S. *Scientific Methods for the Humanitie*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2012
12. Wodak, R. *Gender and Discourse*. London; Thousand Oaks; New Delhi: Sage, 1997.
13. Wodak, R. Meyer, M. (eds). *Methods of Critical Discourse Analysis*. 2nd ed. Los Angeles (etc): SAGE, 2009.
14. Абрамов В. *Математические методы в исторических исследованиях*. Саранск, 1998
- Барг М. А. *Эпохи и идеи: становление историзма*. Москва, 1987
15. Белановский С.А. *Глубокое интервью*. Москва: Никколо М, 2001
16. Белановский, С.А. *Метод Фокус-групп*. Москва: Никколо М, 2001
17. Гуревич А. *История в человеческом измерении. НЛО*. 2005. №75; www.magazines.russ.ru
18. Коллингвуд Р. Дж. *Идея истории*. Автобиография М.: Наука, 1980.
19. Ковальченко И.Д. *Методы исторического исследования*. Москв: Наука, 1987

20. Данилевский И.Н., Кабанов В.В., Медушевская О.М., Румянцева М.Ф. *Источниковедение: Теория. История. Метод. Источники Российской истории: Учебное пособие*. Москва.: Российск.гос.гуманит. ун-т., 2000
21. Семенова С.С. *Качественные методы: введение в гуманитарическую социологию*.
22. Тойнби А. Дж. *Постижение истории*. Москва: Прогресс, 1990.

2. pielikums

Pielikumā liekamas tabulas paraugs

Minoritāšu atspoguļojums laikrakstā „Latgales Ziņas” (1928-1934)

Raksta nosaukums	Nosaukšana	Apgalvojums	Argumentācija	Autora pozīcija
------------------	------------	-------------	---------------	-----------------

<p>„Jesim vēlēšanās – uz majoritātes uzvaru” Nr. 5 14.07.1928.</p>	<p>Latgale, sveštautība, žīdi, krievi, poļi, vēlēšanas, majoritāte, latvieši, Daugavpils. „Mēs” – latvieši, majoritāte, „viņi” – sveštautieši, minoritātes, mazākumtautības, sveši kungi, nelatvieši. Pozitīvais paštēls, piederības noteikšana – latvietis, šis visnotaļ godīgais un čaklais darba rūķis, kura būtībai vistuvāk stāv viņa roku raženība un goda sirds; Latgalē, šinī savdabīgā un senā latvju pirmdzimtenē.</p>	<p>Latviešu pasivitāte attiecībā pret politiku, minoritāšu pārkāpums, minoritāšu negodīga valdības realizēšana</p>	<p>Ievadā notiek pagātnes retrospekcija kolektīvas atmiņas nostiprināšanai – <i>Latgale ir ievērtusi sveštautībā, protams, vāciešos gan šoreiz ne. Spilgti salīdzinājumi un metaforas – skola kā latviskā gara laboratorija, atrofē ticību, apspraust robežas ar zobeniem, darba rūķis.</i> Vainas piedēvējums – sveštautieši izmanto latviešu pasivitāti politikā un uzspiež savu gribu, melnbaltās domāšanas stratēģija – <i>latvietībai nekad uzvaru negūt par to vienoto mazākumtautību un sociālistu bloku. Izteikta pārspīlēšana – rūpniecība, saimniecība, skola tiek māktas no sveša gara.</i> „Mēs” upura lomas pastiprināšana – <i>latvju pilsonis te atrodas sāņus atbīdīta vasaļa stāvoklī, kas nes meslus svešam kungam.</i> Atmiņu raisīšana par neatkarības iegūšanu.</p>	<p>Dominē izteikts autora viedoklis – <i>to vajadzētu saprast; apņemsimies to panākt; tas, protams, ir nenormāls un apkaunojošs stāvoklis.</i> Tekstam ir emocionāls raksturs – jautājuma un izsaukuma teikumi, retoriskie jautājumi, mākslinieciskie izteiksmes līdzekļi. Autors – līdzdalībnieks.</p>
<p>„Minoritātes apdaud valdību?” Nr. 21 23.05.1933</p>	<p>Minoritātes, valdība, skola, budžets, latvieši, žīdi. „Mēs” – latvieši, „viņi” – minoritātes.</p>	<p>Skolu budžeta plānošana, valdības lojalitāte pret minoritātēm</p>	<p>Ironijas un sarkasma izmantošana, ar kura palīdzību tiek pasvītrots situācijas absurds – „Minoritātes apdraud valdību?” (minoritāšu ietekme uz valdību), <i>ja žīdi negrib, tad arī nacionālā valdība nekā nevar darīt.</i> „Mēs” kā minoritāšu „upuri” – <i>agrak minoritates skolens valstij izmaksāja vairāk par latviešu.</i> Vainas piedēvējums – <i>to atbalstot nacionala koalīcija (tā gan ir nacionala koalīcija!!!).</i></p>	<p>Emocionāls raksturs – daudz izsaukuma teikumu, pēdiņas, izteikta ironija. Tas izpauž autora iesaistītību. Autors – līdzdalībnieks.</p>

<p>„Daugavpils Latviešu Biedrības iesniegums izglītības ministram” Nr. 22</p>	<p>Izglītība, Latgale, minoritātes, skola, poļi, separātisms, pamatskola, arodskola. „Mēs” – Daugavpils Latviešu Biedrība, „viņi” – minoritātes. Pozitīvs paštēls – <i>vienotā latvju saime</i>.</p>	<p>Izglītības nepilnības, pārpoļošanās un pārkrivošanās problēma Latgalē, naids starp latviešiem un minoritātēm</p>	<p>Vainas piedēvējums un izteikta pārspilēšana – <i>minoritātes atklāti draud nacionāli noskaņotiem latviešiem, smejās par valsts valodu</i>. Melnbalts atspoguļojuma – <i>minoritatu skolu vadība audzina noteikti Latvijas valstij naidīgi noskaņotus elementus</i>. Diskriminējošu notikumu aprakstīšana – polu-katoļu garīdznieki, pielieto viszemākos līdzekļus naida un separātisma sēšanai. Kolektīvā savilņojuma radīšana, izmantojot pagātnes retrospekciju – <i>arodu skolai Latvijā jābūt tikai vienai, bet ne tā kā līdz šim, kad [...]</i>. Vainas pastiprināšanai tiek izmantoti vārdi ar negatīvu emocionālu nokrāsu – <i>separātisms, draud, ignorē, naidīgi, kaitīgu, bezkaunību, cinismu, rīdīdami</i>.</p>	<p>Rakstam vajadzētu būt neitrālam, uzrakstītam lietišķā stilā (tiek adresēts izglītības ministram), tomēr tam vairāk ir emocionāls raksturs. Autori izsaka konkrētus priekšlikumus par problēmas atrisināšanu – <i>Daugavpils Latviešu Biedrība giežas pie Jums ar lūgumu</i>. Autors – līdzdalībnieks.</p>
<p>„Vai mūsu minoritātes sāks palikt valstiskākas?” Autors: skolotājs J. Ozols Nr. 36</p>	<p>Mazākumtautības, minoritātes, skola, valdība, valsts līdzekļi, izslēgšana, pabalsti. „Mēs” – latvieši, „viņi” – minoritātes. Tiek izmantots vietniekvāds „mēs” – <i>mūsu mazākumtautības skolas, mūs apbrīno, mums pārmet</i>.</p>	<p>Valdības politika izglītības jautājumā, minoritāšu skolām piešķirtās privilēģijas</p>	<p>Atbildības piedēvējums – <i>tur viņiem valdība nekādu šķēršļus ceļā nav likusi un arī nedomā likt</i>. Vainas piedēvējums – <i>dažās minoritatu vidusskolās gandrīz bez izņēmuma visi skolnieki saņem lielākus vai mazākus pabalstus vai nu tieši no valsts vai caur savām organizācijām un deputātiem</i>. Mākslinieciskie izteiksmes līdzekļi, metaforas – <i>skolas arvienu palika pabērņu stāvoklī, valdība neliek šķēršļus ceļā</i>. Nepārtraukta latviešu un minoritāšu izglītības iestāžu salīdzināšana.</p>	<p>Autora profesija liek domāt par rakstā izklāstītu faktu balstīšanos personīgajā pieredzē, kas paaugstina lasītāju ticamības pakāpi. Autora lietišķais stils liecina par viņa izglītību. Tomēr tekstā ir sastopama arī emocionalitāte, kas liek domāt par autoru kā līdzdalībnieku.</p>
<p>„Baltiešu skola Ludzā” Autors: Čiyls Nr. 37</p>	<p>Latvieši, žīdi, krievi, poļi, baltkrievi, skola, izglītības ministrija, skolotājs, vietējā izloksne, literatūras valoda, pilsētas valde. „Mēs” – <i>čilyi, runājam tikai literatūras valodu</i>, pozitīvs paštēls – <i>gandrīz visi bez izņēmuma maksājam lielus nodokļus</i>.</p>	<p>Baltiešu skolu trūkums Ludzā, valdības realizēta politika attiecībā uz izglītību</p>	<p>Parliecināšana par baltiešu skolas nepieciešamību – <i>bērnu jau sanācis ap 35, bet arvien vēl nāk klāt jauni, vainas norādījums – latviešu šie daudz vairāk nekā baltkrievu un poļu, bet šim minoritātēm Ludzā ir savas skolas, ko uztur valsts ar pilsētas piemaksu</i>. Pārspilēšana (sazvērestības teorija) – <i>pilsētas valde liek viņu bērniem sēdēt uz vecām grabažām</i>. Baltiešu skolas salīdzināšana ar citām Ludzas skolām.</p>	<p>Emocionāls raksturs, mākslinieciskie izteiksmes līdzekļi – <i>mirdzēja acīs asaras, skaista un sirsnīga runa, vecas grabažas</i> (liecina par autora identificēšanos ar baltiešiem, autora līdzdalības izpaušana).</p>

Paraugi dažādu avotu un literatūras veidu apskata veidošanai

1. Periodika un intervijas pētījumā par deportāciju tematiku

Avoti – gan nepublicēti, gan arī publicēti – informatīvā potenciāla ziņā ir neizsmeļami, tāpēc iegūstamās informācijas raksturs un apjoms ir atkarīgs no tā, uz kādiem jautājumiem avotos tiek meklētas atbildes; no pašu avotu specifikas, kā arī no iegūstamās informācijas sniegšanas veida un no darbā izmantotajām analīzes metodēm.

Ja pētījuma gaitā uzmanība pievērsta dažādām atmiņu liecībām, kas ikdienā veido sabiedrības priekšstatu par padomju represijām, piemin represiju upurus un māca represiju vēsturi, tad apskatu var veidot pēc šī parauga.

Apskata sākumā jānorāda, ka studiju/bakalaura darbā ir izmantoti daudzveidīgi kvantitatīvie un kvalitatīvie dati, kā arī tiesību aktu, valsts politiku apliecinājošu dokumentu un literatūras analīze.

Kvantitatīvajā analīzē izmantotas vairākas datu kopas. Pirmo datu kopu veido apjomīgi kontentanalīzes rezultāti, kas iegūti, izpētot Latvijas nacionālos un lokālos laikrakstus latviešu un krievu valodā (iekavās ir jānorāda avotu un literatūras sarakstā ietvertās vienības, piemēram, *Diena*, *Rēzeknes Vēstis*, *Сегодня*). Laikrakstu izlase sastāv no divām apakšizlasēm: Atmodas laika prese (21 preses izdevums) un pēcpadomju Latvijas prese (12 preses izdevumi). Tādejādi kopējais laikrakstu izlases aptvertais laika periods bija no 1987. līdz 2011.gadam. Izlase veidota no diviem tuvākajiem laikraksta numuriem, kas iznākuši pirms un pēc piemiņas notikuma 25. martā un 14. jūnijā, kā arī numuri, kas iznākuši piemiņas notikuma dienā (kopā turpmāk tiek saukti par piemiņas dienas periodiem). Ja piemiņas dienā konkrētais laikraksts neiznāca, kā tas, piemēram, bija nedēļas laikrakstu *Atmoda* gadījumā, tad dati par attiecīgo gadu iegūti no diviem numuriem.

Laikrakstu kontentanalīze (metode, kuras izvēle jāpamato darbā) balstījās uz divām kodēšanas vienībām: deportāciju notikumu atainojošās publikācijas un kontekstuālās publikācijas, kas publicētas piemiņas dienu periodā, bet tiešā veidā nav saistītas ar konkrētiem piemiņas pasākumiem, lai gan bija pilnībā vai daļēji veltītas padomju represiju tematikai. (Līdzīgi norādiet, kādas publikācijas izraudzītas, pamatojiet pieeju, t.i., kāpēc tieši tās ir izraudzītas. Raksturojiet izdevumus, autorus, laikmeta ideoloģijas atspoguļojumu raksta kontekstā (piem., kādu politisko spēku pārstāv autors, ko aizstāv vai kritizē, kādi normatīvie akti jūtami aiz autora pozīcijas, kā publikācija var

ietekmēt sabiedrību utt. Raksturojiet virsrakstus, izvietošanu laikrakstā, materiāla veidu, autora attieksmi u.c.).

Periodikas tekstus, tāpat kā citu mediju tekstus, var analizēt arī no **funkciju viedokļa**:

- **informatīvā funkcija**, kura palielina lasītāju/ skatītāju zināšanu daudzumu vai maina zināšanu sastāvu;
- **audzinošā funkcija**, kura formē vai maina noteiktu uzskatu intensitāti un virzību;
- **izklaides funkcija**, kura sekmē negatīvo emociju neitralizēšanu, kā arī maina psiholoģisku, fizioloģisku (nogurums, aizkaitinājums) un cita veida stresoru iedarbību, novēršot vai pārslēdzot uzmanību no tiem;
- **propagandas funkcija**, kuras mērķis ir nodrošināt ideju, uzskatu un teoriju sistemātisku izplatīšanu nolūkā ar pārliecināšanu iegūt piekritējus, kā arī pamudināt cilvēkus uz noteiktu rīcību. (Darbā jāpamato, kura no funkcijām dominē jūsu izraudzītajos tekstos).

Tālāk raksturo otru kvantitatīvo datu kopu, ko veido sekundārie dati, kas iegūti no iedzīvotāju aptaujām.

Jāatceras, ka kvantitatīvās analīzes rezultāti ir jāapkopo diagrammās, tabulās vai shēmās un uz tiem ir jāatsaucas tekstā. Neliela izmēra attēlus var ietvert darba saturā, bet apjomīgas tabulas vai shēmas ir jāievieto pielikumos (analīzē un darba tekstā norādot uz to esamību un pielikuma Nr.).

Vēsturiskās atmiņas analīzei izmantoti dažādi kvalitatīvie dati. Būtiskākie no tiem iegūti no, piemēram, 22 intervijām, kas mutvārdu ekspedīcijas ietvaros veiktas laikā no 2012. līdz 2016. gadam. Intervējamo vidū ir politiski represēto organizāciju pārstāvji, gan vēsturnieki, iedzīvotāji, pašvaldību, kultūras darbinieki un mediju pārstāvji (norāda tos, kas tiešām intervēti!). Intervējamie reprezentē dažādas atmiņu kopienas, tādējādi ilustrējot daudzveidīgās komunisma upuru pieminēšanas prakses. Interviju galvenais uzdevums – noskaidrot situāciju un problēmas konkrētos sociālās atmiņas segmentos.

Citu kvalitatīvo datu kopu veidoja trīs Latvijas valsts prezidentu (Gunta Ulmaņa, Vairas Vīķes-Freibergas, Valda Zatlera, Andra Bērziņa) uzrunas komunisma upuru piemiņas dienās – 25. martā un 14. jūnijā. Kvalitatīvie dati tika iegūti no 10 nejausi atlasītām uzrunām, kas galvenokārt teiktas pie Brīvības pieminekļa. Kā kvalitatīvo datu ieguves metode pētījumā ir izmantota arī autora līdzdalība un novērojami komunisma upuru piemiņas pasākumos..... gadā, kā arī uzrunas Rēzeknes Politiski represēto kluba pasākumā.....gadā. Novērojama piezīmes ir integrētas kopējā datu analīzē. Kvalitatīvo

analīzi papildina arī laikrakstu publikāciju, vēstures mācību grāmatu un zinātniskās literatūras tematiskā analīze.

2. Paraugs izmantoto arhīva fondu lietu apskatam

Avoti – gan nepublicēti, gan arī publicēti – informatīvā potenciāla ziņā ir neizsmeļami, tāpēc iegūstamās informācijas raksturs un apjoms ir atkarīgs no tā, uz kādiem jautājumiem avotos tiek meklētas atbildes; no pašu avotu specifikas, kā arī no iegūstamās informācijas sniegšanas veida un no darbā izmantotajām analīzes metodēm.

Nozīmīgu daļu no darbā izmantotajiem nepublicētajiem avotiem veido vairāku LNA LVVA arhīva fondu^{1, 2, 3} lietas, kurās rasts pētījumam būtisks faktoloģiskais materiāls. Darba izstrādē galvenokārt izmantotas arhīva dokumentos rastās tiešās norādes par skaņu mākslas mācību iestāžu iekļaušanu valsts izglītības sistēmā, kā arī par mūzikas pedagogu līdzdalību valsts mūzikas dzīvē autoritārisma periodā.

Arhīva lietās pētītos materiālus vieno piederība fondažu, valsts pārvaldes institūcija, mācību iestāde un sabiedriska organizācija) radītajiem dokumentiem. Dokumentu: Statūtu, darbības programmatisko pamatu apliecinājošu instrukciju, noteikumu, atskaišu u.c., autori lielākoties ir to radītāju kolektīvi, t.i. – cilvēku grupas, kas izstrādājušas dokumentus. Pētījumā nozīmīgi ir arī konkrētu personību – Jāzepa Vītola, Alfreda Feila, Jēkaba Mediņa u.c. Tautas konservatoriju vadītāju – lietišķā sarakste, kas ļauj noskaidrot mūziķu attieksmi pret autoritārajam režīmam raksturīgajām birokrātiskās kontroles pieauguma tendencēm 30. gadu beigās. Lietišķajā sarakstē ietvertie fakti raksturo cilvēku – Tautas konservatoriju pedagogu, kultūras biedrību pārstāvju un valsts institūciju ierēdņu attieksmi un atbildību par profesionāli izglītotas paaudzes un mūziku saprotošas sabiedrības izveidi Latvijā. No arhīva lietām kopumā ir izdibinātas ziņas par konkrēto laika realitāti un mūziķa vietu tajā, jo katra avota saturs netieši atklāj cilvēka iezīmes un norāda uz vienojošo viņa, valsts kultūrpolitikas un līdzcivīļu centienos.

3. Paraugs muzeja krājuma informācijas materiālu apskatam

Starp muzeju krājumos rastajiem avotiem īpaši nozīmīgas ir personīgās vēstules un fotogrāfijas, kas apliecina ne tikai dažādos novados dzīvojošo un valsts vadošo mūziķu savstarpējos kontaktus, bet atklāj arī problēmas, kas tautas konservatoriju darbības kontekstā raksturo mūzikas

¹ LNA LVVA, 6648. f. (Izglītības Ministrijas Arodskolu direkcija)

² LNA LVVA, 1694. f. (Latvijas Rakstu un Mākslas kamera)

³ LNA LVVA, 3113. f. (Latgales Tautas konservatorija)

jomas profesionāļus saskarsmē ar valsts ierēdņiem, kolēģiem un sabiedrības pārstāvjiem. Vēstulēs rastas tiešas norādes par to autoru rakstura iezīmēm, kā arī par viņu attieksmi pret procesiem, kas risinājās Latvijas mūzikas dzīvē. Piemēram, Alfrēda Feila, Jāzepa Vītola u.c. mūziķu vēstulēm ir raksturīga dzīva, no vulgārismiem brīva valoda, autoru stils ir neatdarināms un izteiksmīgs; tas atklāj gan viņu temperamentu, gan arī emocionālo stāvokli vēstules rakstīšanas laikā un inteliģenci kopumā. Rakstniecības, teātra un mūzikas (RMM) trijos fondos^{4,5,6} skatītajām vēstulēm un fotogrāfijām, salīdzinot ar arhīva lietās rastajām lietišķajām vēstulēm, ir dziļi personīgs raksturs.

4. Paraug publicēto atmiņu avotu apskatam

Nozīmīgu studiju/bakalaura darba publicēto avotu grupu veido *atmiņas*, kurām ir konkrēti autori – Rēzeknes Tautas konservatorijas⁷ un Jelgavas Tautas konservatorijas⁸ audzēkņi un Rēzeknes Tautas konservatorijas direktors Vilis Švinka⁹. Atmiņām ir divas kopīgas iezīmes: pirmkārt, tās ir rakstītas daudzus gadus pēc tautas konservatorijas darbības, bet vēsta par laiku, kad to autori bija aktīvi mūzikas izglītības ideju īstenotāji. Cilvēka atmiņa ir tā iekārtota, ka, laikam ritot, tā saglabā galvenokārt paša dzīvei nozīmīgākos faktus un tēlus, tāpēc subjektīvie viedokļi jāvērtē piesardzīgi un jāsalīdzina ar citiem avotiem. Piemēram, V. Švinka, kurš sarunās vienmēr uzsvēra Rēzeknes perioda nozīmīgumu savā dzīvē, atmiņās tomēr vairāk skar politiskās norises valsts veidošanās sākumposmā, raksta par sevi kā par aktīvu koncertējošu vijolnieku un Latvijas koncertdzīvi apskatāmajā laika posmā, nekā par Rēzeknes TK kultūrizglītojošo darbību.

Otrkārt, atmiņu teksti neatspoguļo Latvijas novadiem raksturīgās – kopējās – mūzikas izglītības iezīmes, bet gan sniedz subjektīvi lokālu ieskatu Jelgavas vai Rēzeknes TK mācību procesa epizodēs, raksturojot audzēkņu starpā populārāko pedagogu personības un mūzikas apguves apstākļus, tomēr maz liecina par mācību iestāžu sistemātisko darbību noteiktas valsts kultūrpolitikas ietvaros.

Kopumā visos pētījumā izmantotajos avotos ir rasti vairāki informācijas slāņi: par rakstu autoriem, par starpkultūru un starppersonu komunikāciju valstī un novados, mācību iestādēs, pilsētā, novadā un starp mūzikas profesiju pārstāvjiem un politisko eliti. Salīdzinot ar literatūrā rastajām

⁴ RTM, Jāz. Vītola fonds k [korespondence] 25/10, Nr.214262

⁵ RTM, J. Graubiņa fonds, k3/7[korespondence], Nr.644291

⁶ RTM, G. Vīksnes fonds., nr. 445947 [foto]

⁷ Maigas Putniņas dzīvesstāsts. [elektroniskais resurss] <http://www.dzivesstasts.lv/lv/ree.php?id=1081>, skatīts 02.02.2011.

⁸ Skutāne – Zujeva, H. Institūta nozīme Latgales muzikālās atmodas un kultūras attīstībā. Grām.: Unda, V. (red.) *Rēzeknes Valsts Skolotāju Institūts 1925 – 1944*. Rēzekne: LKCI., 90 – 94. lpp.

⁹ Švinka, V.(2002) *Skan stīgas*. Rīga: Musica Baltica.

atziņām, šie avoti ļauj veidot precīzāku pārskatu par tautas konservatoriju un mūzikas skolu vietu un lomu novada kultūras dzīvē un valsts kultūrpolitikā.

6. Paraugs literatūras apskatam

Pilnīgākam priekšstatam par pētījumā ietvertajām valsts kultūrpolitikas un mūzikas izglītības attīstības tendencēm 20. – 40. gados tika apzināts apskatāmās problēmas izvērsums zinātniskajā literatūrā.

Ņemot vērā literatūras atšķirīgo nozīmi darba izstrādē, tā grupēta pēc svarīguma. Pētījuma problemātisko jautājumu teorētiskajai^{10,11} izpratnei un nozīmīguma atspoguļojumam historiogrāfijā^{12,13,14} galvenokārt skatīti darbi, kuros rasti ieteikumi vēstures procesu pētniecībai, kā arī dažādu politisko laikmetu viedokļu salīdzināšanai. Pētījuma aktualitāti apliecina M. Bloka doma, ka pagātnes nezināšana ne tikai kavē tagadnes apzināšanos, bet arī apdraud jebkuru mēģinājumu darboties tagadnē¹⁵ un R. D. Kollingvuda domu, ka vēsture ir īpaša domāšanas forma¹⁶.

Nozīmīgas darba izstrādē ir literatūrā ietvertās atziņas par vēstures un kultūras procesu ievirzi, t. i. par ideoloģijas¹⁷ ietekmi uz cilvēka domāšanu, vērtību izpratni un priekšstatu sistēmu. Meklējot pētījumā skarto problēmu iezīmes minēto vēsturnieku darbos, var secināt, ka, neraugoties uz to, ka visos darbos ir raksturota LR politiskās sistēmas un to veidojošo partiju darbība demokrātiskajā periodā, izvērtēta autoritārisma perioda ideoloģija, tomēr nevienā no izraudzītajām monogrāfijām autori nav pievērsuši uzmanību kultūrpolitikas saiknei ar tautas konservatoriju un mūzikas skolu kultūrizglītojošo darbību. Lai arī minēto darbu autori ir vairāk vai mazāk akcentējuši sasniegumus izglītības un kultūras jomā, tomēr neviens no darbiem neatspoguļo likumdošanas izmaiņas, un to ietekmi uz mūzikas izglītības ieguvu. Visplašāk mūzikas kultūras uzplaukums ir izvērtēts Ā. Šildes darbā; viņš ir vienīgais, kurš min, ka mūzikas izglītības apguvi Latvijas novados nodrošināja arī tautas konservatorijas. Līdz 1940.gadam LR izdotos darbus vieno saturā ietvertie fakti, kas lasītājam liek domāt, ka mūzikas izglītība 20.–40. gadu Latvijā bija saistīta vienīgi ar

¹⁰ Блок М. А. (1986) Апология истории или ремесло историка М.: Наука

¹¹ Varlavāns, A. (2011) *Ievads vēstures zinātnē*. Rīga: LU

¹² Bleiere, D. u.c. (2005) *Latvijas vēsture. 20.gadsimts*. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: Jumava,

¹³ Drīzulis, A. (red., 1986) *Latvijas PSR vēsture. No vissenākajiem laikiem līdz mūsdienām*. Rīga: Zinātne.

¹⁴ Šilde, Ā. (1976) *Latvijas vēsture 1914–1940. Valsts tapšana un suverēnā valsts*. Stokholma: Daugava

¹⁵ Блок М. А. (1986), Апология истории или ремесло историка М.: Наука, с. 25

¹⁶ Коллингвуд Р. Дж. (1980) *Идея истории*. Автобиография М.: Наука, с. 10

¹⁷ Kleins, A. (2008) *Kultūrpolitika*. Rīga: J. Rozes apgāds.

Latvijas konservatorijas darbību, bet mūzikas kultūra kopumā ar Nacionālās Operas, T. Reitera kora ieguldījumu, kā arī ar Dziesmu svētku tradīcijām un klasiskās mūzikas kompozīcijām.

Savukārt padomju perioda vēsturnieku darbos kultūras dzīves vērtējumi balstīti uz P.Stučkas atzinumiem par kultūras un mākslas specifiku un attīstības dialektiku¹⁸, un kultūras celtniecības panākumus vēsturnieki pamato ar strādniecības un arodbiedrību ieguldījumu, bet ne ar valsts mērķtiecīgi veidotu kultūrpolitiku. Mūsdienu latviešu vēsturnieku monogrāfijā ir ietverta nodaļa ar virsrakstu *Valsts politika kultūras un izglītības jomā*¹⁹, bet tajā akcentēta vien Kultūras fonda dibināšanas nozīme izglītības un kultūras veicināšanā; skolu tīkla paplašināšana un augstskolu, tostarp konservatorijas, kuru vadīja dižais Jāzeps Vītols, dibināšana, kā arī radiofona darbība. Tomēr šo institūciju darbība nav skatīta LR pieņemto likumu kontekstā, bet tautas konservatoriju un mūzikas skolu darbība monogrāfijā nav pat pieminēta.

Lokālie mūzikas kultūras pētījumi^{20,21,22} darbā izmantoti, galvenokārt lai analizētu mūzikas kultūras un izglītības tendences horizontālā līmenī, kā arī lai, salīdzinot ar avotos un literatūrā rasto faktoloģisko materiālu, noteiktu visu Latvijas novadu tautas konservatoriju ieguldījumu mūzikas tradīciju transformācijā.

6. Paraugš izmantotās pētnieciskās pieejas un tajā ietverto metožu izvēles pamatojumam (teksts ņemts no monogrāfijas, studiju/bakalaura darbā to veido apjomā īsāku).

Studiju/bakalaura pētījuma metožu kopuma pamatā ir analīze, indukcija un domas ceļš no konkrētā uz abstrakto (dedukcija). **Historisma**²³ pieeja vēsturiskajā un saturiskajā aspektā atklāj pētījumā ietverto valsts mūzikas dzīves parādību kopumu un to iekšējo būtību. Šāda pieeja ļauj risināt divu tipu pētnieciskās problēmas: 1) sinhroni analizēt dažādu Latvijas Republikas sabiedrisko sistēmu ietvaros pārstāvošo institūciju struktūras un šo sistēmu (politisko partiju, sabiedrisko organizāciju, tautas konservatoriju un mūzikas skolu) funkciju jeb darbības izpēti; 2) analizēt tautas konservatoriju un mūzikas skolu pedagogu darbības izmaiņas laikā, t.i. – pētīt un izskaidrot skaņu mākslas mācību iestāžu attīstības tendences, mainoties valsts politiskajam režīmam. Tāda pētnieciskā pieeja ļauj

¹⁸ Drīzulis, A. (red.) Latvijas PSR vēsture. No vissenākajiem laikiem līdz mūsdienām. Rīga: Zinātne, 1986, 130

¹⁹ Bleiere, D.: 139. lpp. u.c. Latvijas vēsture. 20.gadsimts. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: Jumava, 2005. 198.lpp

²⁰ Rupaine, I. (2005) Latgales dziesmu svētku tradīcija. Ieskats svētku vēsturē līdz 1940.g. Krāj.: Grauzdiņa, I un Ē.

Daugulis (sast.) *Latgales mūzikas kultūra vakar un šodien*. Daugavpils: Saule, 15. – 22.lpp.

²¹ Cēsu mūzikas skola. Vēsture. [elektroniskais resurss] <http://www.lmic.lv/core.php?pageId=722&id=319&profile=1>, skatīts 10.01.2011.

²² Čakša, V. (2001) *Latgales ceļš uz garīgo kultūru un muzikālo izglītību*. Rēzekne: RA Izdevniecība,

²³ Bloks, M. (1940, 2012) *Vēstures apoloģija jeb vēsturnieka amats*. Rīga: Zvaigzne ABC.

tuvoties pētījuma problēmas risinājumam un izprast tautas konservatoriju un mūzikas skolu laiktelpisko būtību, t.i. – to pastāvēšanas jēgu un sabiedrisko nozīmīgumu 20. – 40. gadu Latvijā un saistīt to ar mūsdienu mūzikas izglītības aktualitātēm. Tā kā vēsturiski loģiskā pieeja pagātnes izzināšanā balstās uz vēsturiskuma principiem, tā liek pievērsties gan LR kultūrpolitikas pamatnostādņem, gan arī tautas konservatoriju izcelsmes pamatideju noskaidrošanai. Vēsturiski loģiskā pieeja ļauj iedziļināties mūzikas izglītības veidošanās vēsturiskajos apstākļos, rekonstruēt mūzikas mācību iestāžu darbības etapus, to pazīmes, kā arī konstatēt būtiskākos faktorus, kas liecina gan par tautas konservatoriju darbības rezonansi sabiedrībā, gan arī par profesionālo mūziķu savstarpējo konsolidāciju.

Tā kā sociālu norišu pētniecība tikai ar vēsturiskās un loģiskās metodes starpniecību var izrādīties neefektīva (tās tēmu galvenokārt atklāj aprakstoši), pētījumā par tautas konservatoriju un mūzikas skolu darbību Latvijas novados būtiski nepieciešams ir arī filosofiskais vispārinājums – no konkrētā uz abstrakto un no abstraktā uz konkrēto. Konkrētais pētījumā ir saistīts ar izzināmo objektīvo realitāti, tās daudzveidīgajām iezīmēm, bet abstraktais atklājas autora spējā distancēties no konkrētajām iezīmēm un īpašībām, vispārinot pētāmā objekta un priekšmeta (tautas konservatoriju mācību procesa organizācijas, satura, koncertdarbības u.c.) dinamisko ietekmi uz kultūras norisēm valstī kopumā, t.i., – uz tautas konservatoriju pedagogu un audzēkņu kultūrizglītojošās darbības kvantitatīvo rezultātu kvalitatīvajām iezīmēm apskatāmajā laika posmā.

Pētāmās objektīvās realitātes iezīmju, funkciju un izmaiņu pēctecīgums 20. – 40. gadu Latvijas vēsturiskajā realitātē, ļauj rekonstruēt ne tikai tautas konservatoriju un mūzikas skolu darbību, bet arī skatīt to laikmeta kultūrpolitikas, valsts ekonomiskās attīstības un demogrāfiskās situācijas kontekstā.

Historisma pieeja ietver vairākas vēstures zinātnes konkrētās metodes: *vēsturiski ģenētisko*, *vēsturiski salīdzinošo*, *vēsturiski tipoloģisko un vēsturiski sistēmisko*. Pēc loģiskās dabas vēsturiski ģenētiskā metode ir analītiski induktīva, bet pēc pētāmās realitātes apliecināšanas formas – aprakstoša. Konkrētajā pētījumā šajā metodē tiek iekļauti arī kvantitatīvie – Latvijas pilsētu iedzīvotāju raksturojošie demogrāfiskie rādītāji, kas izmantoti, lai atklātu sociālo situāciju pilsētās, kurās darbojās skaņu mākslas mācību iestādes. Vēsturiski ģenētiskā metode ļauj atklāt cēloņu – seku parādības un vēsturiskās attīstības likumsakarības, tā ļauj noskaidrot šo mācību iestāžu rašanās un pastāvēšanas apstākļus un raksturot personības, kurām bija būtiska loma tautas konservatoriju un mūzikas skolu kultūrizglītojošajā darbībā. Metode ļauj atklāt un analizēt mūzikas izglītības attīstības iespējas Latvijas novados, raksturot atsevišķās un kopējās pētāmo objektu funkcionēšanas iezīmes. Tā kā šī metode viena pati rada avotos noskaidroto faktu aprakstīšanas (faktogrāfijas) tendenci un empīrisma tendences, tad darba izstrādē tā ir izmantota kopā ar vēsturiski salīdzinošo metodi. Bez salīdzinājuma nav iespējams

veikt zinātnisku pētījumu, jo objektīvi salīdzināma ir gan vēsturiskā kultūras attīstība Latvijas novados, gan arī LR valdošo politisko partiju un Latgales partiju kultūrpolitika, gan tautas konservatoriju un mūzikas skolu kultūrizglītojošās darbības tendences, to ievērojamāko pedagogu personību veikums profesionālās mūzikas tradīciju iedzīvināšanā. Salīdzināšanas procesā atklājas pētījumā gaitā noskaidroto faktu nozīme Latvijas nacionālās mūzikas kultūras veidošanās apstākļos, kā arī līdzīgais un atšķirīgais šo faktu interpretācijā citu autoru pētījumos. Tādējādi vēsturiski salīdzinošā metode, piemēram, personiskās sarakstes, arhīva dokumentu un preses liecību salīdzināšana: 1) ļauj atklāt pētāmo parādību būtību gadījumos, kad to neizgaismo viens konkrēts vēstures avots; 2) vērtējot apskatāmā perioda novadu presē, kā arī atmiņās un dzīvesstāstos rodamās atziņas, šī metode ļauj „iziet” ārpus pētāmajām parādībām un uz analogiju pamata nonākt pie vēsturiskām paralēlēm un vispārinājumiem; 3) šīs metode ir mazāk aprakstoša nekā vēsturiski ģenētiskā metode; tā, ievērojot metodoloģiskās prasības, pieļauj visu citu vēstures zinātnes konkrēto metožu izmantošanu. Turklāt pētījuma izstrādē ir jāreķinās ar to, ka šai metodei ir raksturīgi arī zināmi ierobežojumi – tā kopumā neļauj atklāt visas pētāmās realitātes norises to daudzveidības konkrētajā specifiskā²⁴ un dinamikā, tāpēc pētījumā daļēji ir izmantota arī *vēsturiski tipoloģiskā* metode. Šī metode ļauj konstatēt norises, kas Latvijas nacionālajā kultūrpolitikā, galvaspilsētas un novadu pilsētu mūziķu vēsturiskajā apziņā, no vienas puses, ir atšķirīgas, bet, no otras puses, ir savstarpēji saistītas. Atšķirības nosaka pieredze, kas veidojusies personībai tuvākajā politiskajā un kultūras tradīciju vidē: profesionālā mūziķa pašapziņas un novada identitātes pamatfaktors var būt gan cilvēku domāšanas procesa īpaši abstrahēts priekšstats, bet var būt arī garīgi praktiskas virzības empīriskā realitāte. Savukārt izpratni par nacionālās kultūras identitāti nosaka trīs nozīmīgākie rādītāji: pirmkārt, teritorijas kopība jeb ģeogrāfiskā noteiktība, tās skaidra norobežošana no citām teritorijām telpā. Otrkārt, teritorijas hronoloģiskā noteiktība, tās skaidra norobežošana no citām teritorijām laikā. Tas nozīmē, ka Latgales iekļaušanās vienotā kultūras veselumā ar pārējiem Latvijas novadiem ir būtiska pētījumā par nacionālās mūzikas kultūras veidošanās apstākļiem. Treškārt, būtiski ir statistiskie un demogrāfiskie rādītāji, kas apliecina novadu ekonomisko patstāvīgumu un politisko individualitāti apskatāmajā laika posmā, jo arī sociāli ekonomiskās problēmas un politiskās aktivitātes atspoguļo un zināmā mērā veido novada kultūras savdabību [reģionālo identitāti] un tās atšķirību no citiem valsts novadiem.

²⁴ Ковальченко И.Д. *Методы исторического исследования*. М.: Наука, 1987, с. 175

Tipoloģizācija no raksturīgo fenomenu kopuma ļauj objektīvi izdalīt kvalitatīvi noteiktus tipus vai pazīmes, veikt to salīdzinošo analīzi un izdarīt secinājumus par mūziķu domāšanas, korporatīvās kultūras un savstarpējās konsolidācijas iezīmēm; par mūzikas izglītības sistēmas attīstības kopīgajām un atšķirīgajām iezīmēm valsts novados, Tautas konservatoriju vai mūzikas skolu kultūrizglītojošās darbības iezīmēm; par ietekmes uz novada sabiedrības konsolidācijas līdzekļu un rezultāta iezīmēm, par novadu mūzikas izglītībā pārmatoto (tradicionālo) un iedzīvināto (nacionālo, politisko) ideju telpisko mijiedarbību un to ietekmi uz individuālās vai kolektīvās apziņas attīstības tendencēm.

Līdzīgu, bet ne identisku pielietojumu gan no pētījuma problēmas konteksta, gan arī no izzināmo mūzikas izglītības iekšējo funkcionēšanas mehānismu noskaidrošanas aspekta raugoties, ir izmantota arī *vēsturiski sistēmiskā* metode. Tās izmantošana, balstoties uz atsevišķu likuma normu, valdības pavēļu un rīkojumu pamata, valsts kultūrpolitikā ļauj izsekot Latvijas novadu politiskās un mūzikas izglītības tendenču vienotībai, noteikt mūzikas izglītības sistēmu veidojošo institūciju funkcionēšanas iezīmes, sintezēt tos pamatkomponentus, no kuriem apskatāmajā laika posmā veidojās nacionālās mūzikas kultūras attīstības realitāte. Ar strukturālās analīzes palīdzību, nosakot savstarpēji saistītos sistēmas komponentus un to īpašības, daļēji tiek rastas atbildes uz pētījuma problēmu raksturojošajiem jautājumiem. Tieši sistēmiski funkcionālā analīze nodrošina iespēju atklāt Latvijas valsts radītās – nacionālās kultūrvides – attīstību noteicošos faktoros un iezīmes, t.i. noteikt, kādas kultūrpolitikas sistēmas struktūras (LR Saeima, Valdība, politiskās partijas, Izglītības ministrija, Valsts konservatorija, Kultūras fonds, mūziķu profesionālās organizācijas, to preses izdevumi, Latvijas novadu kultūras biedrības u.c.) 20.gs. 20. – 40. gados nodrošināja konkrētās apakšsistēmas (tautas konservatoriju un mūzikas skolu) darbībā būtiski saturisko. Mūzikas izglītības veidošanās vēsture Latvijā tādējādi atklājas ne tikai telpiski, bet arī kā laikā nepārtraukta konkrētu cilvēku darbība, kas risinās uz noteiktu un vienlaicīgi arī mainīgu sabiedriski politisko attiecību fona. Izraudzīto metožu kopums, ko nosaka izmantoto avotu un literatūras klāsts, nodrošina tautas konservatoriju darbības izpēti *sinhronā un diahronā* aspektā, sekmējot paredzētā mērķa sasniegšanu un ļaujot realizēt tam izvirzītos uzdevumus.

Strukturēta avotu un literatūras saraksta noformējuma paraugs

AVOTI

Nepublicētie avoti:

1. Latvijas Nacionālā Arhīva Latvijas Valsts vēstures arhīvs, 3113.f.(**Latgales Tautas konservatorija**) 1.apr. 2.l. (Valdes un padomes sēžu protokolu grāmata 1924.- 1928.), 127. lp.
2. LNA LVVA, 3113.f, 1.apr., 3.l. (Valdes un padomes sēžu protokolu grāmata 1928.-1934.), 69. lp.
3. LNA LVVA, 6647.f. (**IM Skolu departamenta Vidusskolu direkcija**), 1.apr., 54.l. (Latgales latviešu ģimnāziju direktoru apspriedes protokols 1932.g.14. III), 4.lp.
4. LNA LVVA, 6647.f., 60.l.(Rēzeknes pedagoģiskās vidusskolas padomes sēžu protokoli 1921.- 1935.g.), 21.lp.
5. LNA Rēzeknes Zonālais Valsts arhīvs, 1099. f. (**Rēzeknes 5.vidusskola**), 1. apr., 4. l. (Skolas mācību un audzināšanas darba plāns 1976./77. m. g.). 14.lp.
6. LNA RZVA, 1099. f., 1. apr., 4. l., 17. lp.

Muzeja krājuma materiāli:

7. Rakstniecības, teātra un mūzikas muzejs. Jāzepa Vītola fonds k [korespondence] 25/10, Nr.214262 (A. Feila vēstule J. Vītolam 08.05.1935.)
8. RTMM, J. Ivanova fonds, K4/28 [vēstule], Nr. 58029 (N. Vanadziņš J. Ivanovam)
9. Latgales Kultūrvēstures muzejs. Jūlijs Rozītis [foto], krājums Nr. 4233.
10. LKM, Skots nu zyrgu rikšošanas sacenseibom Rēzeknē 15. janvārī. [laikraksta *Latgolas Vārds* (19.01.39.) izgriezums], krājums Nr. 2043

Publicētie avoti

Prese

11. Barisons P. (1927) „Domas par mūzikas veicināšanu.” *Mūzikas Nedēļa* nr. 3/4, 1927.g. 31. janvārī, 27. – 29.lpp.
12. Zeile P.(1992) Latgaliešu etnomentālitate un kultūra. *Literatūra un Māksla*. 31.07. 1992, nr. 28.

Atmiņas, dzīvesstāsti, intervijas, runas:

13. Dzīvesstāsts E – grāmata. *Pēteris Čačka*. [elektroniskais resurss] www.dzivesstasts.lv Skatīts 09.03.2009.
14. Avotiņa – Šeršņova, V. (1998) Atceros ar pateicību. No: Unda, V. (red.) *Rēzeknes Valsts Skolotāju Institūts 1925 – 1944*. Rēzekne: LKCI

15. Čakša, V. Intervija ar Natāliju Pastuhovu 2011.g.15. decembrī. Autores personīgais arhīvs, 1. lieta.
16. Ulmanis, K. „Runa Rīgas koriei 1934.g. 15.novembrī.” No.: Līgonis (sast. 1938) *Degsme. Dr. Kārļa Ulmaņa atziņas, norādījumi, aicinājumi un vēlējumi.* [Atkārtots izdevums] Rīga: Avots, 1991.

Statistika

17. Skujenieks, M. (1938) *Latvija (1918 – 1938). Statistikas atlases.* Rīga: Valsts statistikas pārvalde
18. *Statistikās datu bāzes.* LR centrālās statistikas pārvalde. www.csb.gov.lv, sk 17.02.2012.

Normatīvie dokumenti

19. *Demokrātiskā centra darbības platforma* (1934). Rīga: E. Pīpiņa un J. Upmaņa spiestuve.
20. LR MK 2009. gada 10. februāra noteikumi Nr. 135 Dabas lieguma „Lubāna mitrājs” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi. www.likumi.lv, sk.17.08.2013.
21. Likums par Kultūras fonda darbību (1920). *Valdības Vēstnesis*, 18. novembris
22. *ICOM statūti. ICOM profesionālās ētikas kodekss.* (2003) Rīga: Muzeju valsts pārvalde.

LITERATŪRA

Teorētiskā literatūra

23. Anderson, B. (1983) *Imagined Communities.* New York: Verso.
24. Assmann, J. (1997) *Das kulturelle Gedächtnis. Sghrift, Erinnerung und politische Identität in frühen Hochkulturen.* München: C.H. Beck.
25. Griffiths, G. (1993) Oral history. In: Fleming, D., Paine, C., Rhodes, J.G. *Social History in Museums: a Handbook for Professionals.* London: HMSO, p. 111-116.
26. Kaprāns M., Procevska O., Uzule, L., Saulītis, A. (2012) *Padomju deportāciju pieminēšana Latvijā. Atmiņu politika un publiskā telpa.* Rīga: Mansards
27. Varoslavāns, A. (2001) *Ievads vēstures zinātnē.* Rīga: LU.
28. Андерсон Б.(2001) *Воображаемые сообщества. Размышление об истоках и распространения национализма.* М: КАНОН-пресс-Ц, Кучково поле.
29. Блок М. А.(1986) *Апология истории или ремесло историка* М.: Наука.
30. Ковальченко И.Д. (1987) *Методы исторического исследования.* М.: Наука.
31. Garda-Rozenberga, I. (zin. red.,2012) *Dzīvesstāsts un pašapziņa. Mutvārdu vēsture Latvijā.* Rīga: LUFISI.

Historiogrāfija

32. Drīzulis, A. (red., 1986) *Latvijas PSR vēsture. No vissenākajiem laikiem līdz mūsdienām*. Rīga: Zinātne.
33. Bleiere, D. (2005) u.c. *Latvijas vēsture. 20. gadsimts*. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: Jumava.
34. Malahovskis, V. (2004) *Mērnīeku laiki Latgalē (20.gadsimta 20. gadi)*. Rēzekne: Rēzeknes Augstskola.
35. Spekke, A. *Latvijas vēsture. Latvju tautas likteņcīņas Eiropas krustceļos*. Stokholma: M. Goppera izdevniecība, 1948.
36. Stranga, A. (2004) Latvijas Republikas konstitucionālā noformēšana: 1918 – 1922. *Latvijas Vēsture Jaunie un jaunākie laiki*. Nr.1 (53), 107. – 115.lpp.
37. Šilde, Ā. *Latvijas vēsture 1914–1940. Valsts tapšana un suverēnā valsts*. Stokholma: Daugava, 1976.
38. Zellis, K. „Иосиф Рочко. Евреи в Латгалии. Исторические очерки. Книга 1. - Даугавпилс, 2010. 482. с. (Josifs Ročko. Ebreji Latgalē. Vēsturiskas apceres. 1. grāmata. Daugavpils, 2010.) <http://kaspars-veesture.blogspot.com/2011/05/1-2010-482-c-josifs-rocko-ebreji.html>, skat.09.05.2011.

Kulturoloģija/kultūras vēsture

39. Čakša, V. (2009) Latgalian traditional Culture and Regional identity: Places of Cultural Memory and Symbols. In: *Latgale as Culture Borderzone. Comparative studies* Vol. II (I) Daugavpils: Daugavpils University Academic Press Saule, 2009, 116 – 130, Pieejams: http://du.lv/files/000/007/331/Comparative_studiesVol_II.pdf?1362384129, skat. 15.06.2010.
40. Čakša, V.(2012) Ieskats Latgales katoļu tradīcijās: tautas lūgšanas pie sādžu krustiņiem maijā. *Res Humanitariae* XII, 222. – 252. lpp. Klaipeda: Klaipēdos universitetas. Pieejams: http://journals.indexcopernicus.com/issue.php?id=3357&id_issue=874540, skat. 15.06.2010.
41. Brīvere, I. (2014) *Vitebskas guberņas latviešu lingvistiskā identitāte privātajā sarakstē*. Štutgart: Globe Editt, 2014.

Sociālās zinātnes

42. Fang, I. (1997). *A History of Mass Communication. Six Information Revolutions*. Boston: Focal Press
43. Tisenkopfs, T. (1993). Dzīve un teksts: biogrāfiskā pieeja sociālajās zinātnēs. *Latvijas Zinātņu Akadēmijas Vēstis*, Nr 5 (550), 1.–8. lpp.
44. Zīlīte, L.(2013) *Personāla vadība un socionika*. Rīga: Turība.

Arhīvzinātne

45. Ivanovs, A. (2007) "Arheogrāfija, avotu mācība un vēstures speciālās zinātnes jaunāko laiku Latvijas vēstures izpētē." *Latvijas Vēsture: Jaunie un Jaunākie Laiki*. Nr. 2(66).
46. Ivanovs, A. (2006) „Dokumentu kompleksa apzināšana, rekonstrukcija un izpēte: arheogrāfiskie un avotpētnieciskie aspekti.” *Humanitāro Zinātņu Vēstnesis*. Nr. 10.

Muzeoloģija

47. Garjāns J. (red.2008) Muzejs mūsdienu sabiedrībā. Baltijas muzeoloģijas skolas raksti 2004-2008. R.: Muzeju Valsts pārvalde.
48. Stranskis, Z. (1996) *Ievads muzeoloģijā*. Rīga: Zinātne.

Populārzinātniskā literatūra

49. Eko, M. (2006) *Kā uzrakstīt diplomdarbu*. Rīga: J. Rozes apgāds.
50. Babre, J.(1973) *Svētums nav greznība. Maksimiliana Kolbes dzīves stāsts*. [Mičigāna]: AKA.
51. Pīzele, N. „Ebreju tautas traģēdiju atceroties.” *Vietējā Latgales Avīze*, 2009. g.7. augustā. 18. lpp.
52. Svarāns, A. (1935) *Latgales sasniegumi Latvijas valsts laikā*. Rīga: Pagalma izdevums.

Mācību literatūra

53. Kurlovičs, G., Tomašūns, A. (1999) *Latvijas vēsture vidusskolai*. 1. daļa Rīga: Zvaigzne ABC.
54. Skazkins, S. u.c.(1972) *Viduslaiku vēsture II*. Rīga: Zvaigzne.
55. Петрушин В. И. (1997) *Музыкальная психология*. М.: Владос.

Uzziņu literatūra

56. Baldunčiks, J. (red., 1999) *Svešvārdu vārdnīca*. Rīga: Jumava.
57. Balvu reģiona kultūrvides datu bāze. <http://www.balvurcb.lv/kb/?View=entry &EntryID=545>, sk. 16.11.2011.
58. Opuļi [o] Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra (2015). *Vietvārdu datubāze*. Publiskā versija, 7. izdevums. Publicēta 30.09.2015. http://vietvardi.lgia.gov.lv/vv/to_www_help.ieteikumi, skatīts 03.01.2016.
59. Rēzekne. No: Švābe, A., Būmanis, A., Dišlers, K. (1938) *Latviešu konversācijas vārdnīca*. 18.sēj.[faksimilizdevums Rīga: Antēra, 2004], šķ. 35568 – 35581.
60. Poļitruks. No: Spektors, A. (sast.) <http://www.tezaurus.lv/sv/> (11.05.2012.)
61. Šuplinska, I. (galv. red., 2012) *Latgales lingvoteritoriālā vārdnīca I/ Latgolys lingvoteritorialuo vuordneica II*. Rēzekne: Rēzeknes Augstskola.

62. Švābe, A., Būmanis, A., Dišlers, K. (1938) *Latviešu konversācijas vārdnīca*. 17. sēj. Rīga: A. Gulbja grāmatu apgāds.
63. Švābe, A. (red., 1951) *Latvju enciklopēdija III*. 11. grāmata. Stokholma: Trīs Zvaigznes.